

Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje
Višja strokovna šola Celje

DIPLOMSKO DELO
Jerneja LETNER ČRETNIK

Celje, november 2023

Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje
Višja strokovna šola

Montaža in svetovanje, Bojan Štante s. p.
Zadobrova 5b
3211 Škofja vas

Diplomsko delo
v višjem strokovnem izobraževalnem programu Snovanje vizualnih komunikacij in
trženja

Upcycling kot način življenja

Kandidat/ka: **Jerneja Letner Čretnik**

Mentor predavatelj: **mag. Petra Pižmoht**

Mentor v podjetju: **Bojan Štante, lesarski tehnik**

Celje, november 2023

Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje
Višja strokovna šola
Ljubljanska cesta 97
3000 Celje
www.fvov.si
referat@fvov.si

Številka: S-74
Datum: 6. 09. 2023

Študijska komisija Višje strokovne šole je preučila predlog teme in naslova diplomskega dela, ki ga je predložila

Jerneja LETNER ČRETNIK z vpisno številko **13040370179**,

študentka višješolskega strokovnega programa **Snovanje vizualnih komunikacij in trženja**.

Komisija ugotavlja, da je tema diplomskega dela s predmetnega področja **Recikliranje v oblikovanju**.

SKLEPI ŠTUDIJSKE KOMISIJE

1. Odobri se predlog teme diplomskega dela.
2. Odobri se naslov diplomskega dela:

UPCYCLING KOT NAČIN ŽIVLJENJA

3. Imenujeta se mentorja:

mentor predavatelj:
mentor v podjetju:

Mag. Petra Pižmoht
Bojan Štante

Diplomsko delo izdelajte v skladu s "Pravilnikom o izdelavi diplomskega dela in diplomskega izpita" ter ga oddajte v referatu šole.

Andreja Gerčer, univ. dipl. inž. agr.,
predsednica študijske komisije

Nada Reberšek Natek, univ. dipl. inž. agr.,
ravnateljica

Izjava o avtorstvu diplomskega dela

Podpisana **Jerneja Letner Čretnik**

z vpisno številko **13040370179**

sem avtorica diplomskega dela z naslovom:

Upcycling kot način življenja

S svojim podpisom zagotavljam, da:

sem diplomsko delo izdelala samostojno pod mentorstvom:

mag. Petre Pižmoht

in pod mentorstvom v podjetju:

g. Bojana Štanteta

V Celju, dne _____

Podpis avtorice: _____

Zahvala

Najlepše se zahvaljujem profesorici mag. Petri Pižmoht in gospodu Bojanu Štantetu za sodelovanje in mentorstvo, predvsem pa za vso pomoč, reference in nasvete pri izdelavi diplomske naloge.

Hvala vsem profesorjem in kolektivu Šole za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje, tako srednje kot višje strokovne šole, za prijetno šolsko delovno okolje, predano znanje in omogočene izkušnje.

Največjo zahvalo pa namenjam mojim staršem Alenki in Milanu, sestri Lei, bližnjim sorodnikom in partnerju Michelu, ki so mi stali ob strani ob vseh vzponih in padcih, me spodbujali, verjeli vame ter mi omogočili in nudili podporo ob vseh podvigih in doseganju zastavljenih ciljev, med katerimi sta tudi to diplomsko delo in zaključek študija.

Povzetek

V diplomskem delu bomo raziskovali temo upcyclinga, ki je ena izmed glavnih metod zmanjševanja in preprečevanja odpadkov. Onesnaženost okolja ter nevarnosti in problemi, ki jih le-to prinaša, ljudi vedno bolj spodbujajo k ekološkemu načinu življenja in iskanju rešitev za preprečevanje in zmanjševanje odpadnih snovi. Za človeka in navsezadnje naš planet sta naporna prehiter in preobilen industrijski razvoj, predvsem pa digitalizacija. Ljudje prav zato vedno bolj iščejo oddih v naravi in se množično vračajo k ekološkemu načinu življenja.

Dober trenutni primer le-tega so kamper kombiji, ki v svetu postajajo vedno večji trend. Ti nadomeščajo avtodome in so lahko tehnološko skoraj nepredstavljivo dodelani. Seveda pa se pretvorbe kombija v bivalni prostor na kolesih marsikdo loti sam, s pomočjo reciklaže, ponovne uporabe in upcyclinga, kar končnemu izdelku doda ogromno vrednost, čeprav se za uporabljen material potencialno zapravi manj. Je odličen način za odgovorno – ekološko in ekonomično – ravnanje.

Ključne besede

Recikliranje, ponovna uporaba, upcycling, recikliranje v oblikovanju, kreativno ustvarjanje, nazaj k naravi, ekološki način življenja, trajnostna naravnost, kamper kombi.

Abstract

In the research, we will explore the topic of upcycling, which is one of the main methods of reducing and preventing waste. The pollution of our environment as well as the dangers and problems it brings are increasingly encouraging people to adopt an ecological way of life and search for solutions to prevent and reduce waste. Too fast and too abundant industrial development, and above all digitalization, are becoming more and more exhausting for us and ultimately, our planet. This is precisely why people are increasingly looking for relaxation in nature and are returning to an ecological way of life.

Good current examples are camper vans, which are becoming a real trend in the world. They replace common campers like we know them and can be technologically almost unimaginably advanced. Of course, many people take on the conversion of a van into a living space on wheels themselves, with the help of recycling, reuse and upcycling, which adds an enormous value to the final product, despite potentially spending less on the materials themselves. It is an excellent way to act responsibly - ecologically and economically.

Key words

Recycling, Reuse, Upcycling, Recycling in design, Creative Designing, Back to Nature, Living Eco, Sustainable Creating, Camper Van

Kazalo vsebine

Kazalo vsebine	VII
Kazalo slik	VIII
Kazalo grafov	IX
1 Uvod	1
2 Namen in cilji	2
2.1 Namen	2
2.2 Cilji	2
3 Raziskovalne hipoteze	3
4 Pregled dosedanjih raziskav in objav	5
4.1 Vračanje ljudi k naravi in ekološkemu načinu življenja	5
4.1.1 Digitalizacija in tehnološki razvoj	6
4.1.2 Ekološki način življenja	7
4.1.3 Trajnostna naravnost	9
4.2 Odpadki in onesnaževanje	10
4.2.1 Načini zmanjševanja in preprečevanja odpadkov	13
4.2.1.1 Recikliranje	13
4.2.1.2 Ponovna uporaba	17
4.2.1.3 Upcycling	24
4.3 Upcycling in njegov pomen	28
4.4 Uporaba upcyclinga in recikliranja v oblikovanju	29
4.4.1 Notranja oprema	29
4.4.2 Zunanje postavitve	31
4.4.3 Moda	32
4.4.4 Umetnost	34
5 Raziskovalne metode	36
5.1 Praktični primer uporabe upcyclinga v vsakdanjiku	36
5.1.1 Snovanje načrta	37
5.2 Anketni vprašalnik	47
5.3 Analiza rezultatov in razprava raziskovanja	47
5.3.1 Predstavitev vzorca	47
5.3.2 Analiza ankete	48
6 Rezultati in razprava	55
7 Zaključek	57
8 Viri in literatura	59
9 Priloge	64

Kazalo slik

Slika 1: Oleseneli cvet repinca [6]	5
Slika 2: Oddih v naravi [8]	7
Slika 3: Kim Benkovič in Juš Pavlovski, ustanovitelja zgodbe Dobrine.goods [10]	8
Slika 4: Prenova kozolca v sklopu projekta Nazaj k naravi [12]	9
Slika 5: Shema uspešne trajnostne naravnosti poslovanja [17]	12
Slika 6: Simbol recikliranja [19]	13
Slika 7: Slogan sodobnega ravnanja z odpadki [20]	14
Slika 8: Primer označevanja embalaže za mleko v Italiji [22]	15
Slika 9: Zbirni center Snaga Maribor [24]	16
Slika 10: Javni pitnik vode v Ljubljani [25]	17
Slika 11: Prednosti ponovne uporabe – steklenica [28]	18
Slika 12: Torba iz avtomobilskih varnostnih pasov [29]	19
Slika 13: Logotip CPU [2]	19
Slika 14: Center ponovne uporabe Rogaška Slatina [2]	20
Slika 15: Uporaba steklene embalaže za sortiranje [31]	21
Slika 16: Uporaba tulcev in jajčnih embalaž za vzgojo sadik [32]	21
Slika 17: Primer ponovne uporabe gumijastih škornjev [33]	22
Slika 18: Primer ponovne uporabe palete za zasaditev [35]	22
Slika 19: Primer ponovne uporabe nosilnih palet za pohištvo [36]	23
Slika 20: Primer ponovne uporabe avtomobilskih pnevmatik [37]	23
Slika 21: Primer upcyclinga – iz kadi v kavč [38]	24
Slika 22: Primer upcyclinga – iz klavirja v knjižne police [38]	25
Slika 23: Primer upcyclinga – iz kolesa v stojalo [39]	25
Slika 24: Primer upcyclinga – iz hlač v torbo [40]	26
Slika 25: Primer upcyclinga – okrasna mizica [41]	26
Slika 26: Primer upcyclinga – predalnik [40]	27
Slika 27: Hierarhija ravnanja z odpadki [30]	27
Slika 28: Primer upcyclinga – pisarniško stojalo [8]	29
Slika 29: Primer upcyclinga – držalo za pribor [42]	30
Slika 30: Primer upcyclinga – oglasna tabla [8]	30
Slika 31: Primer upcyclinga – ptičja hranilnica [43]	31
Slika 32: Primer upcyclinga – vrtna garnitura [41]	31
Slika 33: Ulični zbiralnik za oblačila [45]	33
Slika 34: Recikliranje in upcycling v modnih trendih [46]	33
Slika 35: Primer recikliranja in predelave ženskega krila [47]	34
Slika 36: Subodh Gupta, Line of Control brass [48]	35
Slika 37: Razstava RECI: DESIGN [50]	35
Slika 38: Primer predelave kamper kombija [52]	37
Slika 39: VW Transporter – zasnitek dimenzij [8]	38
Slika 40: Izris razporeditve v merilu 1 : 20 [8]	38
Slika 41: Matrica programa VanSpace 3D [54]	39
Slika 42: Izris notranje opreme v programu VanSpace 3D [54]	39
Slika 43: Končna notranja razporeditev kombija [54]	40
Slika 44: Primer pospravljenega ležišča [54]	40
Slika 45: Primer razprtega ležišča [54]	41
Slika 46: Notranost kombija – pogled od zgoraj [54]	41
Slika 47: Skica spremenljivega ležišča [8]	42
Slika 48: Leseno posteljno dno [8]	42

Slika 49: Razrez posteljnega dna [8]	43
Slika 50: Priprava na sestavljanje [8]	43
Slika 51: Sestavljanje in pritrdjevanje obeh ustvarjenih 'kril' [8]	44
Slika 52: Izdelava okvirja [8].....	44
Slika 53: Pritrdjevanje nog [8].....	45
Slika 54: Konstrukcija ležišča [8].....	45
Slika 55: Zaprta konstrukcija sedišča/ležišča [8].....	46
Slika 56: Prostor za shranjevanje prtljage pod sediščem [8]	46

Kazalo grafov

Graf 1: Starost anketirancev [55].....	47
Graf 2: Spol anketirancev [55].....	47
Graf 3: Socialni status anketirancev [55].....	48
Graf 4: Pogostost ločevanja odpadkov anketirancev [55]	48
Graf 5: Kako anketiranci pripomorejo k zmanjševanju in preprečevanju odpadkov [55]	49
Graf 6: Učinkovitost metod preprečevanja in zmanjševanja odpadkov po mnenju anketirancev [55]	49
Graf 7: Poznanost izraza 'upcycling' [55]	50
Graf 8: Ustvarjanje anketirancev s pomočjo upcyclinga in recikliranja v oblikovanju [55]	51
Graf 9: Ekološkost nakupovalnih navad anketirancev [55].....	51
Graf 10: Vzroki za vračanje k naravi in ekološkemu načinu življenja po mnenju anketirancev [55]	52
Graf 11: Ekološkost načina življenja anketirancev [55]	53
Graf 12: Odzivi anketirancev na idejo kamper kombija [55]	53

1 Uvod

Preobremenjenost našega planeta vodi v propad, česar vzrok pa sega globoko v pomen pretiravanja v razvoju in izobilju, saj s prevelikim in prehitrim napredovanjem presegamo svoje resnične potrebe.

Kot primer lahko izpostavimo posledice in vpliv na okolje zaradi izdelovanja umetnih snovi z namenom, da bi nadomestili naravne surovine, ki jih zaradi vedno večje populacije vedno bolj primanjkuje.

Razvoj tehnologije na primer že skoraj ogroža naš položaj v svetu in na trgu ter nas iz dneva v dan na mnogih področjih praktično poneumlja.

To sta le dva izmed mnogih primerov, za katere bi se brez pomisleka lahko držali pravila, da je 'manj več', seveda pa je za to treba skrbeti že od samega začetka in je danes težko učinkovito in hitro ukrepati. Vse to vodi v enega trenutno največjih problemov, in sicer onesnaževanje.

Odpadki so neizbežna posledica današnjega načina in tempa življenja, ki pa nam že krepko uhaja izpod nadzora. Ozaveščanja o prekomerni količini odpadkov in nevarnosti le-teh za naravo, živali in navsezadnje prav tako človeka je na srečo vedno več, ukrepanja pa na žalost še zmeraj premalo. Vprašanje, ki si ga torej zastavljamo, je: »Kako prispevati k preprečevanju in zmanjševanju odpadkov?«

V diplomskem delu bomo predstavili poglobitve razloge, zaradi katerih ljudje vedno bolj iščemo sprostitev v naravi in se vračamo k ekološkemu načinu življenja, ter se posvetili problemu odpadkov in metodam, ki jih posamezniki lahko uporabljamo, da bi pripomogli k zmanjševanju in preprečevanju onesnaževanja z odpadki. Le-te zajemajo ločevanje odpadkov, recikliranje, ponovno uporabo ter upcycling.

Upcycling bomo med raziskovanjem podrobneje predstavili in mu dodelili pomembno vlogo na mnogih področjih današnjega načina življenja. Je eden izmed načinov bolj ekološkega in odgovornejšega ravnanja, ki je bistven za ohranjanje narave in naravnih virov.

Raziskovano teorijo in primer uporabe upcyclinga v vsakdanjiku ter bolj ekološko odgovorno ravnanje bomo predstavili oziroma demonstrirali z izdelavo načrta pretvorbe navadnega kombija v kamper kombi.

Področje, na katero se diplomsko delo nanaša, je recikliranje v oblikovanju. Le-to se nagiba k ekološkemu in racionalnemu ravnanju z materiali pri oblikovanju in poudarja pomen recikliranja in ponovne uporabe.

Področje temelji na:

- spodbujanju inovativnosti in racionalnosti pri recikliranju v oblikovanju,
- iskanju kreativne možnosti uporabe predmetov in materialov,
- razvijanju ekološke zavesti,
- načrtovanju dela pri vizualnem urejanju prostorov,
- obvladovanju postopkov in načinov za racionalno uporabo materiala,
- razvijanju natančnosti in doslednosti pri oblikovanju projektov ter
- uporabljanju postopkov in načinov za racionalno rabo energije, materiala in časa.

2 Namen in cilji

2.1 Namen

Glavni namen tega diplomskega dela je dodatno ozaveščanje o pravilnem ravnanju z odpadki in spodbujanje h kreativnim načinom, ki se jih lahko loti vsak posameznik, da pripomore k zmanjševanju onesnaževanja. Prikazali bi radi, da je rabljen predmet, oziroma v marsikaterem primeru tako rekoč že »odpadek«, lahko vreden več kot popolnoma nov. V ta namen bomo izdelali načrt prenove starega kombija v kamper.

2.2 Cilji

Cilji diplomskega dela so:

- raziskovanje teme in širitev lastnega znanja področja,
- seznanjanje bralca s temo in motiviranje h kreativnosti in zapuščanju poznanih okvirjev ter
- prikazovanje praktične uporabe upcyclinga na podlagi izbranega primera – načrtovanje prenove kombija.

3 Raziskovalne hipoteze

H1: »Manj kot 50 % anketirancev dosledno in odgovorno ločuje odpadke.«

Ločevanje odpadkov je najosnovnejši način ohranjanja našega okolja, ki ga danes dobro poznamo vsi. Vendar pa ločevanje ni vedno enostavno in je posledično ne dosledno.

»Glede na to, da nas večina ljudi ne ve, kako pravilno ločevati odpadke, bi bilo zaželeno, da se sprejme ukrep, ki bo vsem proizvajalcem in izdelovalcem izdelkov narekoval, da na embalažo ali na izdelek ustrezno označijo, kam sodi izdelek po uporabi oziroma kot odpadek – v katero kanto za smeti ga je treba odvreči.« [1]

H2: »Večina anketirancev raje kupi nov izdelek kot rabljenega.«

Hitreje in lažje kot izdelek popraviti, prenoviti in ponovno uporabiti, je kupiti novega.

»Raziskava je pokazala, da vsak posameznik razpolaga z vsaj 5 kg še uporabnih izdelkov na leto, ki so doslej končali med odvrženimi odpadki na prepolnih odlagališčih. V realizaciji inovativne poslovne ideje zmanjševanja količin odloženih odpadkov je Center ponovne uporabe namenjen prenovi, obnovi, demontaži in pripravi še uporabnih izdelkov za vnovično uporabo. Center ima odprta vrata za vse, ki želijo prinesiti še uporabne izdelke in ki želijo po simbolični ceni kupiti prenovljene izdelke. Zelena cena prikazuje dejanske prihranke na račun okolja in ima okoljsko-ozaveševalni pomen, saj se danes nihče ne vpraša, koliko surovin, vode, energije in emisij je potrebnih za nov izdelek. Z odmetavanjem še uporabnih izdelkov odmetavamo surovine, trošimo energijo, vodo in onesnažujemo naravo.« [2]

H3: »Več kot 50 % anketirancev pozna pomen upcyclinga.«

Upcycling se počasi razvija praktično že od nekdaj, tako v svetu kot v Sloveniji, in iz dneva v dan pridobiva več in več podpornikov.

»Področje upcyclinga se je v našem okolju močno spremenilo od leta 2007, ko so začeli Smetumet, si pa želijo, da bi bile spremembe še hitrejše oz. da bi bila ozaveščenost in preskok še večja. Čez leta se je fokus spreminjal – na začetku se je namenjal poudarek smetem samim, z opozarjanjem javnosti, da obstajajo, da so lahko surovina za nove izdelke ter da niso le nekaj umazanega ali grdega.

Poudarek se je potem premaknil na razlikovanje med reciklažo in zmanjševanje odpadkov in na pomen slednjega. Tu je bilo bistveno, kako spremeniti navade posameznika, ne samo glede smeti, ampak potrošnje in razmišljanja nasploh.

Potem se je poudarek premaknil na ozaveščanje o potrebi po sistemskih spremembah, krožni ekonomiji in zerowaste pristopu.

Upcycling je v našem okolju sicer poznan (konec koncev so bili že naše babice in dedki čisto pravi reciklatorji, četudi iz nuje), želijo pa si, da bi bila reciklaža kreativna ali industrijska, bolj razširjena, da bi se iz in z odpadki delalo, načrtovalo, oblikovalo bolj sistemsko in dosledno, bolj v stilu krožne ekonomije.« [3]

H4: »Več kot 50 % anketirancev je že uporabilo metodo upcyclinga.«

»Kar se danes uporablja kot steklenica, se lahko v prihodnosti spremeni v vazo. Predelava surovine, delo in sredstva, porabljena med njeno predelavo; transport predelanega proizvoda, poraba goriva med transportom in številni drugi procesi se tako ne porabijo za nov izdelek. Upcycling, ki je gospodarski in okoljski korak v vsakem smislu, ima lahko resne posledice, če ga vsi ljudje sprejmejo in izvajajo.« [4]

4 Pregled dosedanjih raziskav in objav

4.1 *Vračanje ljudi k naravi in ekološkemu načinu življenja*

Ljudje smo del narave, kljub temu da jo večino časa dojemamo ločeno od sebe.

Do zavedanja, da je narava prav tako odvisna od nas, kot smo mi odvisni od nje, smo se nekako prebili še morda zadnji trenutek, saj obremenjevanje narave z našim poseganjem vanjo ni večno vzdržna metoda razvoja.

V zadnjih časih smo dobili kar nekaj »opomnikov«, ki razkrivajo resnično razmerje moči med nami in naravo. Še posebej ob trenutnih nestabilnostih naravnih sistemov se bolj zavedamo, kako čudežen je red, ki vlada v njej, kako so vse stvari povezane in soodvisne ter kako ima vsak, še tako majhen člen, nepogrešljivo vlogo.

Naravno ravnovesje ogroža človeška potreba po izpopolnjevanju, nadgrajevanju in izumljanju. Izumi, brez katerih si danes ne moremo predstavljati življenja, so nastali na podlagi preučevanja narave in njenih stvaritev. Tako rekoč so praktično vsi zakoni in teorije nekje in nekako v naravi že obstajali, človek pa jih je posnemal in dodelal po svojih potrebah.

Nekaj preprostih primerov posnemanja narave v človeških izumih je:

- Newtonov zakon o težnosti, na podlagi jabolka, ki pade z drevesa,
- posnemanje cvetov repinca za izum sistema zapiranja na 'ježka',
- sonar – sistem lociranja, ki ga uporabljajo živali, kot so netopir, kit, delfin. [5]

Slika 1: Oleseneli cvet repinca [6]

Danes se ljudje obračamo in vračamo nazaj k 'materi naravi' na mnoge načine in iz različnih razlogov. Ko se vprašamo, zakaj tako rekoč bežimo stran od kreacij, sveta in civilizacij, ki smo jih pravzaprav ustvarili sami, naletimo na 3 pglavitne odgovore ...

4.1.1 Digitalizacija in tehnološki razvoj

»Civiliziran človek« je izraz, ki naj bi označeval naprednega, razsvetljenega, pozitivno naravnane, izobraženega človeka, ki vse bolj in bolj spoznava stvarnost ter obvladuje okolje in sebe. Današnji človek je na žalost od te podobe še zelo oddaljen.

Dejstvo, ki si ga nočemo priznati, je, da civilizacija postopoma drsi v vse večje brezno, kar pa je posledica drugega dejstva, ki ga prav tako zanikamo – dejstva, da je človek vse bolj otopel in neveden.

Zniževanje hitrosti misli, poneumljanje ter vcepljanje idej, stališč in strategij posameznikom se namreč še danes nenehno izvajajo. Že otroke vzgajamo tako, da se ne morejo razviti v razmišljujoče posameznike, ki bi bili sposobni napraviti nekaj revolucionarnega. Sicer pa so za vse nevodljive in neobvladljive v današnji družbi pripravljeni zelo močni instrumenti represije, ki tako kot že od nekdaj temeljijo na vcepljanju strahu.

Razvoj tehnologije je napredoval tako daleč, da v vsakdanjiku posameznik vedno manj razmišlja, načrtuje ali konkretno in samostojno izdeluje, saj v ogromno primerih in veliki količini tehnologija to stori namesto nas.

Civiliziran človek tako vse bolj izgublja stik z naravo, vse manj obvladuje okolje in sebe in je vse bolj odvisen od različnih pripomočkov, sredstev in naprav. S tem izgublja notranjo trdnost, samozavest in zadovoljstvo in postaja vse bolj negotov, nemočen in ranljiv. Ne zna si več predstavljati, da bi se moral odpovedati avtomobilu, mobilnemu telefonu, televizorju, klimatski napravi, hladilniku, računalniku ali pa različnim zdravilom ter farmacevtskim preparatom, ki jih marsikdo dnevno uživa. Da bi zavaroval te svoje civilizacijske pridobitve, dela nove in nove napake, ki ga pehajo v vse hujšo stisko.

»Znanost in tehnika naj bi po mnenju nekaterih civilizacij rešila vseh težav, vključno s pomanjkanjem, revščino in nevednostjo. A to ni mogoče. Ker sta v službi vsemogočnega kapitala, imata temu primerne cilje: ponujata nam vse več umetnega, nas slepita z vse večjim številom stvari in rešitev, ki nas odvrčajo od naravnega, naravi ustreznega, in od sebe samega. Dolgoročne posledice so tu: pomislimo, kakšne težave nam povzročajo naše transportne naprave, intenzivno kmetijstvo, atomska energija, genetski inženiring, koncentracija ljudi v mestih ...« [7]

Tehnološki razvoj in digitalizacija sta v današnjem svetu ključnega pomena, vendar pa imata vse slabši vpliv tako na okolje kot na ljudi. Posledično nam prehiter tempo življenja na glave nakoplje obilico problemov in stresa, kar pa s sabo prinaša slabo počutje, nejevoljo, utrujenost in včasih tudi bolezni. Ljudje smo te stiske in neučinkovitost iskanja rešitev v tehnologiji, farmaciji itd. začeli prepoznavati ter se končno in ponižno začeli zatekati k viru našega obstoja – naravi.

Pravi oddih in odklop mnogi zato vse bolj iščejo v naravi. Daleč stran od betona in civilizacije, kjer človeški posegi nimajo takšnega vtisa, marsikdo najde svoj kotiček za sprostitev.

Naj bo to kolesarjenje, pohodništvo, joga ali pa samo piknik v naravi – svež zrak, zelenje in neokrnjenost prinašata današnjemu človeku pravo sprostitev, rehabilitacijo in napolnitev z energijo, ki jo nujno potrebuje za spopadanje s hitrostjo življenjskega ritma.

Slika 2: Oddih v naravi [8]

4.1.2 Ekološki način življenja

Postajamo tudi pozornejši, od kod prihaja naša hrana in na kakšen način je bila pridelana. Ni nam več vseeno, kaj damo nase in kakšna čistila ter kozmetika so v naših domovih. Znanja naših prednikov ponovno prihajajo do izraza, saj se začenjamo zavedati, da je naravno najboljše tako za nas kot tudi za naše okolje. [9]

Samooskrba in domača pridelava postajata spet zmeraj bolj cenjeni in prakticirani. V Sloveniji lahko starejšo populacijo, ki ima več prostega časa, z lahkoto zalotimo pri vrtičkanju in vzgajanju svojih pridelkov, s katerimi obdarujejo tudi svoje bližnje. Takšna domača pridelava in vsaj delna samooskrba je za Slovence nekaj že skoraj samoumevnega, vendar pa zadnje čase te dejavnosti vse bolj pogosto začenjajo uporabljati tudi mladi. Ti, nasprotno kot v zadnjem stoletju, ko je vse bežalo v mesta, sedaj bežijo ven, v naravo. Želja po imetju zelene okolice, miru in možnosti svojega pridelka se iz dneva v dan stopnjuje, saj ljudje končno ugotavljamo, da je naravno res najboljše in da je treba sintetično in izumetničenost izseliti iz našega življenjskega sloga, kolikor se le da.

Že nekaj časa se za to zmeraj bolj pogosto pojavlja priljubljen trend vračanja k naravi (ang. *Back to Nature*). Skozi ta proces se želimo spet povezati z njo in obnoviti prvinskost, ki je nekoč vladala.

NAZAJ K NARAVI

'Nazaj k naravi' ali 'vrnitev k naravi' je filozofija oziroma slog bivanja, ki poudarja bližino narave, ne pa izumetničenost civilizacije. Pri tem imajo rustikalni običaji in podeželsko življenje prednost pred urbano modo in prefinjenostjo.

Na podlagi tega se ustvarja tudi svetovno razširjeno gibanje, ki spodbuja ekološki stil življenja in marsikatero projekte.

Za današnje čase je prav revolucionaren na primer projekt ekološke kmetije na Gorenjskem. Na obrobju Bohinjske Bele, ki leži ne daleč od Blejskega jezera, je namreč stara domačija, ki je po več generacijah dejavnosti kmetovanja zamrla in začela propadati. Njeno oživljanje in prihodnost sta v svoje roke vzela Kim Benkovič in Juš Pavlovski, mladi par, ki odlično in na svetovni ravni upodablja sožitje z naravo in ekološki način življenja.

Slika 3: Kim Benkovič in Juš Pavlovski, ustanovitelja zgodbe Dobrine.goods [10]

Prenova in oživljanje stare kmetije na Gorenjskem, ki se je začela leta 2019, pa zahteva mnogo več, kot je par sposoben sam. Pri tem jima vsakodnevno na pomoč stopi ogromno isto mislečih prostovoljcev, tako iz Slovenije kot tudi iz drugih držav z vsega sveta. S pomočjo spletne platforme WorkAway je kmetija gostila prostovoljce iz Kanade, Nemčije, Avstralije, Francije, Združenega kraljestva ...

Domačija dobiva vedno boljšo podobo. Vrt, ki ga skrbno obdelujejo z naravnimi in ekološkimi metodami, jim proizvaja pester nabor domače pridelanih dobrin, ki jih vsakodnevno uporabljajo tudi za pripravo obrokov. Imajo tudi kokoši ter tri koze, in če odštejemo malenkosti, kot so začimbe, sol, sladkor ter žita, ki jih še ne pridelujejo sami in jih dokupijo, so skoraj popolnoma samooskrbni. [10]

Še en ekološko zaveden slovenski projekt, ki je nastal z namenom obogatitve ponudbe na področju mednarodnega izobraževalnega turizma in ojačitve ekološke zavesti, je projekt podjetja Nesta d. o. o. z nazivom Nazaj k naravi. Projekt se je začel septembra 2020 in je še zmeraj v izvajanju. Pri projektu gre za razvoj osnovnih storitev, ureditev infrastrukture, nakup opreme ter razvoj nove ponudbe usposabljanj in izobraževanj, ki bodo povečala turistično raznovrstnost območja in ponudbo možnosti neformalnih izobraževanj na območju srca Slovenije ter širše.

Izvajalci programov, primerno usposobljeni v Sloveniji ali tujini, v sklopu projekta izvajajo vrsto različnih aktivnosti za spodbujanje učenja in preživljanja časa v naravi ter spodbujanja kakovosti bivanja, kot so tabori, delavnice, festivali in med drugim tudi mednarodne aktivnosti.

Glavni cilji projekta so poleg izboljšanja podjetniške kulture in turističnega trženja predvsem izboljšanje kakovosti bivanja, okoljske ozaveščenosti, kakovosti in števila lokalnih storitev, biotske in krajinske raznovrstnosti, povečanje socialnih funkcij gozda, spodbujanje in povečanje inovativnosti ter kreativnosti itd.

Do sedaj so po dostopnih podatkih v sklopu projekta realizirali prenovo kozolca in s tem pridobili prostor za turistično-izobraževalne namene, postavili jagodno obgozdni vrt, izpeljali usposabljanje kadra za delo z različnimi populacijami (izobraževanja v gozdu, delo z ranljivimi ciljnim skupinami) ter izvedli različne taborne in izobraževanja na teme aromaterapij, ekološke pridelave, zdravja ter zelišč in podobno. [11]

Slika 4: Prenova kozolca v sklopu projekta Nazaj k naravi [12]

4.1.3 Trajnostna naravnost

Izraz 'trajnostna naravnost' najpogosteje slišimo ob temi razvoja boljšega poslovanja podjetij, vendar pa lahko tako kot na vsakem razvojnem področju k temu največ prispeva prav vsak posameznik.

Trajnostna naravnost je zelo širok koncept, zato poznamo mnogo različnih opredelitev trajnosti.

Če povzamemo večino definicij v eno, je trajnostni razvoj koncept razvoja človeške družbe, ki izraža spoštovanje do drugih, drugačnosti in različnosti, narave in naravnih virov. O trajnostnem razvoju govorimo takrat, ko družba in njen način življenja zadovoljujeta vse potrebe sedanjega človeškega rodu, ne da bi pri tem ogrožala možnosti za rast in razvoj ter zadovoljevanje potreb prihodnjih generacij.

»Pri trajnostnem razvoju ni pomembno, kdo je prvi, kdo je najboljši, pomembnejše je, da zares verjameš v to in da za to tudi nekaj narediš. Če vsak od nas – podjetja, politika in posamezniki – naredi, kar lahko in širi zavedanje o pomenu trajnostnega delovanja naprej, se bodo koščki zložili v nekaj večjega.« (Nataša Teraž Krois, vodja razvoja in trajnosti pri podjetju Lumar) [13]

Do najboljšega učinka trajnostnega razvoja lahko pridemo z dvigom zavesti, da tak način življenja soustvarja vsak posameznik sam, s svojim ravnanjem. Da varčuje z energijo, ne onesnažuje okolja, kupuje le, kar resnično potrebuje, se obnaša skrajno skrbno in spoštljivo do okolja ter do naravnih virov ...

Predvsem pa se mora vsak od nas zavedati resnosti situacije in svoje odgovornosti do življenja na tem planetu.

Poleg posameznikov je zelo pomembno, da se tudi organizacije obnašajo trajnostno, saj je vsako podjetje del družbe kot celote. Zaradi tega mora biti trajnostni vidik nujni sestavni del razvojne strategije organizacije. Dandanes nekatere organizacije že res dosledno napredujejo, saj njihove strategije trajnostnega razvoja temeljijo na premiku proti krožnemu gospodarstvu – tu govorimo o modelu obnovljive energije, v katerem se viri ohranjajo, vmesni izdelki ponovno uporabljajo, odpadki pa reciklirajo tako, da izdelki dosegajo svojo maksimalno vrednost.

Osnova je koncept pozitivnega snovnega kroga – ponovna uporaba, popravilo in recikliranje obstoječih materialov in izdelkov. [14]

Zavest o strupenosti tehnologije, kvaliteti ekološkega življenja in predvsem pomembnosti trajnostne naravnosti posameznikov, da ohranjamo naravo in njene dobrine, se širi. Vse pa se začne pri nas samih ter pri moči priznanja, da je način življenja do sedaj napačen in da moramo svoje navade in standarde nujno prilagoditi, v dobro sebe, sočloveka in našega planeta.

4.2 Odpadki in onesnaževanje

Onesnaženje in druge obremenitve okolja so neizbežna posledica civilizacijskega razvoja ter vplivajo tako na okolje kot na zdravje in počutje ljudi. Vsakodnevno se soočamo z mnogimi vrstami onesnaževanja, kot so:

- industrijsko onesnaževanje,
- hrup v okolju,
- svetlobna obremenitev okolja,
- obremenitev okolja z elektromagnetnim sevanjem,
- ravnanje z odpadki,
- onesnaževanje voda,
- emisije snovi v zrak iz industrijskih naprav.

Republika Slovenija z zakonodajo na podlagi odpadkov in onesnaževanja nadzoruje in omejuje le-te. Še posebej na področjih emisij, porabe energije, uporabe določenih snovi v proizvodnji itd.

Na spletnem mestu Državne uprave Republike Slovenije navajajo:

»Kot okoljsko ozaveščena država si prizadevamo za vzdržen razvoj, pri čemer spodbujamo tehnološke izboljšave za zmanjšanje negativnih vplivov na okolje ter zakonsko omejujemo in nadzorujemo količine škodljivih izpustov.« [15]

Gospodarstvo in industrijski razvoj se že nagibata k bolj trajnostnim načinom poslovanja in proizvodnje.

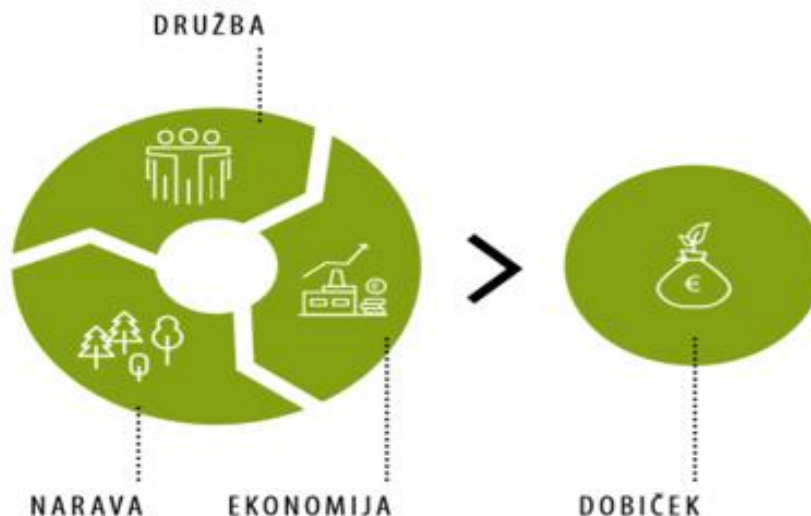
Ko omenjamo trajnostni razvoj in naravnost podjetij, govorimo o treh vidikih, in sicer o družbenem, okoljskem in ekonomskem trajnostnem vidiku. V družbenem smislu podjetje skrbi za odgovoren odnos do zaposlenih, lokalnih skupnosti in kupcev. Z ekonomskega vidika je pomembnejši od poslovne uspešnosti podjetja njegov prispevek k razvoju gospodarstva (na primer ohranjanje in razvijanje novih delovnih mest). Namen okoljskega vidika pa je jasen in prispeva k skrbni in odgovorni rabi naravnih virov. [16]

Trajnostna naravnost podjetij, zelene tehnologije in inovacije torej pripomorejo k reševanju okoljske, družbene in gospodarske problematike. S spremembami v trajnostnem poslovanju podjetij, novimi poslovnimi modeli, proizvodnimi procesi, boljšimi sistemi ravnanja z okoljem in ozaveščeno potrošnjo lahko zmanjšamo slabe vplive na okolje in stroške poslovanja oziroma proizvodnje. Glavni izziv podjetij pri tem je razvoj in oblikovanje novih izdelkov z daljšo življenjsko dobo, ki jih je mogoče ponovno uporabiti, predelati ali reciklirati.

Definicij trajnostnega razvoja je veliko, najpreprostejša pa je definicija Svetovne komisije Združenih narodov za okolje in razvoj, ki definira trajnostni razvoj kot:

»Proces sprememb, kjer so uporaba virov, smer tehnološkega razvoja in spremembe institucij usklajene in s tem omogočajo razvoj prihodnjim generacijam. Trajnosten razvoj ima za cilj doseganje ravnotežja med sedanjo potrošnjo virov in zmogljivostmi naravnih sistemov na ravni, ki bo to koriščenje v enaki meri dopuščala tudi prihodnjim generacijam.« [17]

Sodobno družbeno odgovorno oziroma trajnostno naravnano podjetje je torej tisto, ki vse tri vidike trajnosti uspešno integrira v svoje poslovne procese.

Slika 5: Shema uspešne trajnostne naravnosti poslovanja [17]

Vendar pa to še zdaleč ni dovolj za učinkovito razbremenitev narave in ohranjanje našega okolja. K temu lahko največ prispeva vsak posameznik, saj je eden največjih problemov danes prav količina odpadkov, ki jih dnevno ustvarjamo.

Vse hitrejša naraščanje števila prebivalcev vodi v preobremenitev nosilnosti našega planeta in k pomanjkanju surovin in živil. Po raziskavah Združenih narodov v poročilu *Resilient People, Resilient Planet: A Future Worth Choosing* opozarjajo na razmere našega planeta in v svetovnih merilih v manj kot 20 letih pričakujejo od 45 % do 50 % večjo potrebo po hrani in energiji. Zaradi tako naraščajoče porabe pa so in bodo naravni viri, kot so voda, tla, kovine, minerali, goriva in biotska raznovrstnost, ki nam zagotavljajo hrano, energijo, zavetje in druge dobrine, ki jih uporabljamo za preživetje in razvoj, močno omejeni.

Vsako leto se v Evropski uniji porabi skoraj 15 ton surovin na osebo, vsak državljan Evropske unije pa letno povprečno ustvari več kot 4,5 tone odpadkov, od katerih skoraj polovica konča na odlagališčih. Črpanje surovin iz narave, proizvodnja, potrošnja in nato odstranitev zato ni več primerna oziroma vzdržna metoda.

Rešitev problema, h kateri se v tem primeru med drugim nagibamo, je krožno gospodarstvo. Ljudje si zmeraj bolj prizadevamo za izboljšanje razmer in ohranjanje narave na različne načine, kot so ločevanje odpadkov, recikliranje, ponovna uporaba, upcycling.

Vse to zajema tako imenovano krožno gospodarstvo, ki se nagiba k uporabi odpadnih surovin kot novih virov in je zanj značilno, da so vsi materiali in izdelki že od samega začetka zasnovani tako, da ohranjajo svojo vrednost čim dlje oziroma je nikoli ne izgubijo. [18]

4.2.1 Načini zmanjševanja in preprečevanja odpadkov

Ljudje smo zmeraj bolj ozaveščeni o razmerah onesnaževanja in njihovih posledicah, zato se število ljudi, ki se vračajo k ekološkemu načinu življenja in odgovornejšemu ravnanju z naravo in okoljem, na srečo vsak dan povečuje.

Posamezniki lahko k zmanjševanju onesnaževanja prispevamo že s pravilnejšim odnosom do odpadkov, ki jih proizvedemo. Tri za to poglavitne metode, kot je bilo že omenjeno, so recikliranje, ponovna uporaba in upcycling.

4.2.1.1 Recikliranje

Recikliranje poznamo vsi. Je najosnovnejša in najpomembnejša metoda zmanjševanja odpadkov tako, da odpadne snovi predelamo in jih ponovno uporabimo za izdelavo novih izdelkov. Pri takšnem obdelovanju se kakovost izdelka z vsako predelavo zmanjšuje in izdelek izgublja svojo vrednost.

Recikliranje je torej predelava že uporabljenih, odpadnih snovi z namenom zmanjšanja trošenja potencialno uporabnih snovi, zmanjšanja porabe svežih surovin in energije in preprečevanja onesnaževanja zraka s sežiganjem ter vode in zemlje z divjim odlaganjem.

Beseda prihaja iz angleškega termina '*recycle*', ki dobesedno pomeni ponoviti krog. To nakazuje tudi znak za reciklažo (glej sliko 6). [19]

Slika 6: Simbol recikliranja [19]

Recikliranje je ključen sestavni del sodobnega ravnanja z odpadki in tretji del v hierarhiji »zmanjšaj, ponovno uporabi, recikliraj« (ang. »*Reduce, Reuse, Recycle*«).

Slika 7: Slogan sodobnega ravnanja z odpadki [20]

Recikliranje odpadkov ima v primerjavi s proizvodnjo novih materialov mnogo prednosti:

- Z uporabo recikliranih materialov v proizvodnem procesu je poraba energije bistveno manjša kot pri izdelavi novih izdelkov iz surovin.
- Recikliranje zmanjšuje potrebo po izkoriščanju naravnih virov v rudarstvu, kamnolomih in gozdovih.
- Recikliranje zmanjšuje število odlagališč odpadkov.
- Zaradi recikliranja se poseka manj gozdov, več dreves pa pomeni manj toplogrednih plinov. [21]

Recikliramo lahko steklo, papir, tkanine, kovine, elektroniko in plastiko. Pogoj za krožno gospodarstvo, učinkovito recikliranje in s tem zmanjševanje odpadnih snovi pa je dosledno osnovno ločevanje odpadkov.

Zakonodaja iz področja ravnanja z odpadki nas zavezuje k ločevanju na kraju njihovega nastanka, torej že v gospodinjstvu. Naša skupna odgovornost je, da skrbno in strokovno pravilno razvrstimo odpadke že na mestu njihovega nastanka in jih nato pravilno prepustimo na zanje predvidenih mestih.

Pri tem se vsakdanje soočamo tudi s problemi, kot so nepravilno ali nedosledno ločevanje odpadkov. Ti nastajajo zaradi nevednosti ali ne prepričanosti posameznikov o tem, kateri odpadek sodi kam, saj so zavržene embalaže določenih živil in podobni izdelki lahko kompleksnejši in izdelani iz kombiniranih materialov. Marsikdo nad ločevanjem zaradi tega obupa ali pa ločuje napačno.

- Ena rešitev tega problema, ki je kljub mnogim predlogom Slovenija še ne uporablja, je, da bi embalažo in izdelke, ki jih lahko recikliramo, proizvajalci barvno ali simbolično označevali na podlagi materiala oziroma v kateri ločevalni zabojnik le-ta spada. To bi poenostavilo in izboljšalo učinkovitost ločevanja odpadkov in posledično njihovega recikliranja. Ljudje kot vizualna bitja bi takšen način hitreje in z manj truda vključili v vsakdanje navade.

Nekatere druge države, kot je na primer Italija, imajo sistem ločevanja odpadkov poenostavljen s konkretnimi simboličnimi in besednimi oznakami za pravilnejše ločevanje, le-to pa poleg označb seveda spodbuja tudi strožja zakonodaja.

Slika 8: Primer označevanja embalaže za mleko v Italiji Error! Reference source not found.

V Italiji ima praktično skoraj vsa embalaža poleg zakonodajno predpisanih simbolov, ki navajajo materiale za reciklažo, tudi označbe, kako oziroma kam pravilno zavreči določen del embalaže. Tetrapak mleka na primer po označbi zavržemo v zabojnik za papir, medtem ko njegov pokrovček sodi med plastiko (glej sliko 8).

- Druga rešitev, s katero si lahko pomagamo pri pravilnem ločevanju odpadkov, je *Abecednik odpadkov*, kjer je zbranih kar 435 različnih vrst odpadkov in mest, kamor se posamezen odpadek odlaga.
- Tretja rešitev, ki nam na sodoben način olajša preglavice o tem, kam zavreči določeni odpadek, pa je spletna aplikacija *Kam z odpadki*. Vanjo vpišemo vrsto odpadka, aplikacija pa nam poda navodilo, kam le-tega odložiti. [22]

Ravnanje z odpadki zajema zbiranje, prevažanje, predelavo in odstranjevanje odpadkov, vključno z nadzorom tega ravnanja. Učinkovito ravnanje z odpadki lahko bistveno prispeva k učinkoviti rabi virov in ti so bistvenega pomena za zadovoljevanje potreb človeške družbe in zagotavljanje njenega nadaljnjega razvoja. [18]

Snovi, namenjene za reciklažo, običajno pripeljejo v zbirni center, kjer jih sortirajo, očistijo in predelajo v material za nove izdelke. Tega pošljejo naprej v proizvodnjo. Posebej pomembna je reciklaža plastičnih materialov, saj plastični delci potrebujejo najdlje, da se v naravi razgradijo. [19]

Slika 9: Zbirni center Snaga Maribor [23]

ZMANJŠEVANJE POTROŠNJE

Plastični izdelki za enkratno uporabo preplavljajo naše okolje in naravo. Če jih ne moremo reciklirati, predstavljajo motnje pri ravnanju z odpadki, njihov sežig pa onesnažuje ozračje. Neskončni val plastičnih odpadkov ne vpliva le na naše okolje, ampak ogroža tudi blaginjo ljudi. Še boljša rešitev, kot je recikliranje, je v tem primeru lahko zmanjšanje potrošnje plastike v vsakdanjem življenju, s čimer preprečimo samo nastajanje odpadkov te vrste.

V Sloveniji se je zato 53 občin na pobudo Skupnosti občin Slovenije zavezalo k organizaciji dogodkov brez uporabe plastičnega pribora za enkratno uporabo. Med njimi so tudi 'zero waste' (brez odpadkov) občine Ljubljana, Slovenske Konjice in Žalec. S tem posamezna občina postavlja dober zgled ter spodbuja pitje vode iz pipe in uporabo kozarcev, embalaže in pribora iz materialov, primernih za večkratno uporabo. Hkrati občine ozaveščajo o problematiki in k temu spodbujajo tudi druge organizatorje prireditev in dogodkov v njihovih občinah, da se jim pridružijo k bolj odgovornemu ravnanju z viri in odpadki.

Občine 'zero waste' s postavitvijo javnih pitnikov in dostopnostjo pitne vode omogočajo in spodbujajo pitje vode iz pipe, ki je bolj zdravo in okolju prijaznejše, kot je poseganje po predpakirani vodi. Prav tako prispevajo k zmanjševanju količine odpadkov in ogljičnega odtisa.

V Ljubljani je tako postavljenih že več kot 50 pitnikov. Te lahko najdemo s pomočjo aplikacije *Tap water Ljubljana*, ki jo je razvilo vodovodno in kanalizacijsko podjetje Snaga. Aplikacija nam s pomočjo zemljevida pokaže lokacijo najbližjih pitnikov, njihovo sliko ter ostale zanimivosti, povezane z vodo v njihovi okolici.

Slika 10: Javni pitnik vode v Ljubljani [24]

Voda je pitna prav tako na Bledu. Obiskovalci zato ne potrebujejo zaloge plastenk z vodo, kar tudi že nekaj let opozarjajo plakati ob vstopu na Bled. Javno podjetje Infrastruktura poleg promocije pitja vode iz pipe poziva, naj v trgovini zavrne plastično vrečko in namesto le-te uporabimo lastno, narejeno iz trajnostnih materialov za večkratno uporabo. [24][25]

4.2.1.2 Ponovna uporaba

Ponovna uporaba je proces, v katerem isti izdelek uporabimo v njegovi nespremenjeni obliki. Glavni namen ponovne uporabe je podaljšati življenjsko dobo predmeta ali materiala.

Ponovna uporaba je tako najpreprostejša metoda, saj izdelek, ki je svojo nalogo že opravil, ponovno uporabimo za podobno ali popolnoma drugačno korist. [26]

Ena izmed v tem primeru najbolj uporabnih snovi je na primer steklo. Steklenice in stekleno posodo lahko ponovno uporabimo mnogokrat, poleg tega pa je steklo prav tako eden izmed najbolj trajnostno prijaznih in učinkovitih materialov.

Slika 11: Prednosti ponovne uporabe – steklenica [27]

Ponovna uporaba izdelkov pomaga prihraniti čas, denar, energijo in vire. V širšem gospodarskem smislu ljudem in organizacijam z omejenimi sredstvi omogoči dostop do kakovostnih izdelkov, hkrati pa ustvarja delovna mesta in poslovne dejavnosti, ki prispevajo h gospodarstvu.

Ponovna uporaba je eden izmed najučinkovitejših ukrepov preprečevanja nastajanja odpadkov. Veliko lahko storimo na individualni ravni, še bolj uspešni pa smo lahko, če nam pri tem pomaga lokalna skupnost.

CENTRI ZA PONOVRNO UPORABO

Centri za ponovno uporabo so zakladnice predmetov iz druge roke, kjer lahko najdemo najrazličnejše predmete.

V Sloveniji imamo kar nekaj centrov za ponovno uporabo, ki zbirajo rabljene predmete, jih obnavljajo ali predelajo in ponovno prodajo. Nekateri centri gredo še korak dlje in gradijo lastno blagovno znamko, kot je npr. center ponovne uporabe Depo na Vrhniki, kjer iz odsluženih varnostnih pasov šivajo modne torbe, iz zaščitnih avtomobilskih varnostnih blazin pa toaletne torbice in vrečke.[25]

Slika 12: Torba iz avtomobilskih varnostnih pasov [28]

Najbolj razširjen je Center ponovne uporabe (CPU), ki ima poleg sedeža in glavne poslovalnice v Ormožu še ostale podružnice po Sloveniji, in sicer v Ljubljani, Rogaški Slatini ter Slovenskih Konjicah.

Slika 13: Logotip CPU [2]

Center ponovne uporabe je kot podjetje trajnostno naravnano v vseh vidikih. Skrbi za ekološko odgovorno ravnanje s ponovno uporabo, obnavljanjem in upcyclingom rabljenih predmetov in s tem preprečuje nastanek odpadkov ter potrošnjo novih surovin in materialov. Prav tako ustvarja nova delovna mesta in omogoča zaposlitev težje zaposljivim osebam in hkrati omogoča ekonomično racionalno poslovanje in popolno izkoriščenje potenciala izdelkov – morda za nekatere že odpadkov.

Slika 14: Center ponovne uporabe Rogaška Slatina [2]

Najučinkovitejši način za zmanjšanje odpadkov, kot že rečeno, pa je, da jih sploh ne ustvarjamo. Izdelava novega izdelka zahteva veliko materialov in energije – surovine je treba pridobiti iz zemlje, izdelek pa je treba izdelati in nato prepeljati, kamor koli bo prodan. Posledično sta zmanjšanje porabe in ponovna uporaba najučinkovitejša načina za varčevanje naravnih virov, varovanje okolja in prihranek denarja.

Prednosti zmanjšanja in ponovne uporabe so:

- zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, ki prispevajo k podnebnim spremembam,
- preprečevanje onesnaženja, ki ga povzroča zmanjšanje potrebe po žetvi novih surovin,
- varčevanje z energijo,
- ohranjanje okolja za prihodnje generacije,
- zmanjšanje količine odpadkov, ki jih bo treba reciklirati ali poslati na odlagališča in v sežigalnice,
- prihranek denarja.

Ključni del potencialne ponovne uporabe je, da še uporabne predmete, ki jih ne želimo ali potrebujemo več, ohranimo, saj so tako rekoč 'smeti' za nekoga, zaklad za drugega. Namesto da zavržemo neželene naprave, orodje ali oblačila, jih poskusimo prodati ali podariti. S tem zmanjšujemo odpadke in pomagamo drugim. Lokalni skupnostni centri, trgovine z rabljenim blagom, šole in neprofitne organizacije lahko sprejmejo različne podarjene predmete, vključno z rabljenimi knjigami, delujočo elektroniko in nepotrebnim pohištvom. [29]

PRIMERI PONOVNE UPORABE

Nekateri najosnovnejši in vsakdanji načini ponovne uporabe so na primer:

- da ponovno napolnimo steklenico vode s svežo vodo iz pipe,
- da steklenico ali steklen kozarec uporabimo kot vazo,
- da kozarce vložene hrane uporabimo za sortiranje stvari (na primer začimb ali gumbov),
- da namesto plastičnih vrečk uporabimo trajnostne nakupovalne vrečke za večkratno uporabo,
- da tulce papirnatih brisačk in toaletnega papirja ter embalaže za jajca uporabimo za vzgajanje raznih sadik zelenjave in zelišč.

Slika 15: Uporaba steklene embalaže za sortiranje [30]

Slika 16: Uporaba tulcev in jajčnih embalaž za vzgojo sadik [31]

Pri ponovni uporabi pa smo lahko tudi zelo ustvarjalni in iznajdljivi, če stopimo le rahlo izven določenih okvirjev namembnosti predmetov.

Prerasli ali uničeni gumijasti škornji za dež, ki kot obutev niso več uporabni, lahko tako postanejo prisrčna, iznajdljiva in unikatna rešitev za popestritev cvetlične zasaditve (glej sliko 17).

Slika 17: Primer ponovne uporabe gumijastih škornjev [32]

Še en odličen primer so lesene nosilne palete, brez katerih ne bi delovala nobena logistika, saj se uporabljajo pri kopenskem, vodnem in zračnem transportu. Podjetje EPAL, ki proizvaja euro palete, se v skladu s trajnostno naravnostjo in ekološko odgovornostjo trudi čim večkrat ponovno uporabiti palete, katere tudi po 6- do 8-kratni uporabi licencirano popravlja ter s tem podaljšuje njihovo življenjsko dobo. [33]

Kljub temu pa ogromno palet še vseeno izgubi vrednost pri opravljanju svoje primarne naloge in konča na odlagališču. Le z malo domišljije lahko zavržene palete še vedno uporabimo na mnoge načine, kot so razne zasaditve (glej sliko 18), vrtno ali notranje pohištvo (glej sliko 19) itd.

Slika 18: Primer ponovne uporabe palete za zasaditev Error! Reference source not found.

Slika 19: Primer ponovne uporabe nosilnih palet za pohištvo [34]

Tudi izrabljene avtomobilske pnevmatike nam ni treba kar zavreči. Te s svojo nosilnostjo in prožnostjo odlikujejo za domače projekte ustvarjanja. Z malo dodelave lahko služijo kot dekorativna zunanja kompozicija, vrtno ali notranje sedežno pohištvo, raznovrstna stojala in kot priljubljene gugalnice za otroke (glej sliko 20).

Slika 20: Primer ponovne uporabe avtomobilskih pnevmatik [35]

4.2.1.3 Upcycling

Upcycling je izraz, ki se je v svetu začel širiti bolj na novo. Ponazarja dodelavo že rabljenih stvari s pomočjo recikliranja in ponovne uporabe, predelavo in popolno spremembo namembnosti rabljenih predmetov oziroma »odpadkov«. Le-ti, v nasprotnem primeru kot pri recikliranju, pridobivajo dodatno vrednost.

Izraz '*upcycling*' je angleškega izvora in bi v prevodu lahko bil omenjen kot nadcikliranje, izboljšana ponovna uporaba ali večvrednostno recikliranje, vendar se pravi prevod oziroma ustrezen slovenski izraz še ni uskladil.

Pri 'večvrednostnem recikliranju' torej govorimo o predelavi odpadkov za izdelavo enako kakovostnega materiala, kot je bil njegov izvirnik. To v praksi pomeni, da proces recikliranja zvišuje vrednost izdelka, podaljšuje življenjsko dobo materiala in v večji meri ohranja razpoložljive naravne vire. Pri 'manjvrednostnem recikliranju' pa govorimo o predelavi odpadka v materiale nižje kakovosti. [26]

Še preprostejše rečeno je upcycling preoblikovanje vsakdanjega v nekaj kreativnega. Če ste torej kdaj poustvarili ali ponovno uporabili predmet za kaj drugega kot njegov osnovni namen, ste ga že nadgradili oziroma »nadciklirali«.

Ljudje pa pogosto zamenjujejo upcycling za recikliranje. Kljub temu da sta oba izraza soodvisna in tesno povezana med seboj, vselej ne pomenita isto.

Upcycling je uporaba starega izdelka in njegovo preoblikovanje ter nadgradnja, da postane uporaben. Staremu izdelku tako daje enako ali višjo kakovost uporabe kot prej, medtem ko pri recikliranju starega izdelka ni več v prvotni obliki, saj je v celoti predelan – iz odpada v novega – s čimer izgublja svojo vrednost in kakovost.

PRIMERI UPCYCLINGA

Upcycling kot neke vrste umetnost skorajda nima meja. Posamezniki, ki se profesionalno ukvarjajo z upcyclingom, ustvarjajo izdelke (tako okrasne kot praktične), ki si jih morda sami ne moremo niti predstavljati. Kombiniranje materialov in raznovrstnih rabljenih predmetov nam priča popolnoma novo dimenzijo in pogled na funkcionalno umetnost.

Slika 21: Primer upcyclinga – iz kadi v kavč [36]

Slika 22: Primer upcyclinga – iz klavirja v knjižne police [36]

Slika 23: Primer upcyclinga – iz kolesa v stojalo [37]

Slika 24: Primer upcyclinga – iz hlač v torbo [38]

Predelava pa je seveda lahko prav tako popolnoma preprosta in izvedljiva za vsakega povprečnega posameznika, tudi takšnega, ki nima izkušenj s predelavo, dodelavo ali recikliranjem.

Slika 25: Primer upcyclinga – okrasna mizica [39]

Upcycling sicer ne pomeni vedno spremembe funkcije. Na primer kovčka nam ni treba spremeniti v mizo. Včasih je vse, kar moramo storiti, to, da polepšamo predmet in ga na neki način izboljšamo ter naredimo primernejšega za uporabo.

Slika 26: Primer upcyclinga – predalnik [40]

Upcycling je resnično preprost proces, ki zahteva le kanček ustvarjalnosti in inovativnosti. Navdih lahko poiščemo v stvareh povsod okoli sebe. Lahko je kos polomljenega pohištva, ogledala, pločevinke, steklenice, stara omara ali karkoli, čemur je potekel rok uporabe ali je zavrženo.

Najboljši del upcyclinga stvari pa je, da jih lahko prenovimo po svojem okusu in dodamo texture/barve, ki ustrezajo naši izbiri. [41]

ZAVREČI BREZ SLABE VESTI

Poleg omenjenih glavnih treh metod zmanjševanja in preprečevanja odpadkov pa lahko v hierarhiji ravnanja z odpadki naletimo še na nekaj vmesnih postopkov oziroma metod, ki pripomorejo k učinkovitejšemu podaljševanju življenjske dobe predmetov.

Z upoštevanjem stopenj hierarhije poskrbimo za res popolnoma izkoriščen potencial predmetov in izdelkov tako, da po uporabi in ponovni uporabi predmet poskusimo še popraviti, še ponovno uporabiti, ga reciklirati, obnoviti in šele nato zavreči na pravilen način.

Slika 27: Hierarhija ravnanja z odpadki [30]

4.3 Upcycling in njegov pomen

Za mnoge je upcycling neznana beseda, saj ni bila prisotna do poznih 90. let. Toda za mlajšo generacijo je ta beseda precej priljubljena. Cambridge Dictionary je upcycling glede na njeno priljubljenost leta 2019 celo izglasoval za besedo leta.

Upcycling kot ena izmed najučinkovitejših metod zmanjševanja odpadkov je hkrati tudi najkompleksnejša. Le z malo kreativnosti, iznajdljivosti in domišljije lahko dosežemo izjemne rezultate pri ustvarjanju in izdelavi novih unikatnih okrasnih ali funkcionalnih izdelkov. Z rabljenim ali odpadnim predmetom ne le ponovno podarimo življenja in namena ter pripomoremo k ohranjanju okolja, temveč s tem ustvarjamo tudi edinstvenost, ki ima v svetu vedno večjo vrednost.

Ljudje smo namreč že precej preveč razvajeni z dobavljivimi surovinami in izdelki, ki jih imamo na razpolago in dosegu roke. Vse teče preveč kot po tekočem traku in prekomerna ponudba proizvodnih in tovarniških izdelkov na trgu že skoraj ni več zmožna odkrivati česa novega, unikatnega, izvirnega. Tukaj tako rekoč stopi na vrsto upcycling, ki nas omejuje le tja, kamor nas vodi domišljija, saj lahko material najdemo vsepovsod, ne da bi zanj veliko ali sploh zapravljali. Omogoča nam umetniško izražanje, prilagajanje izdelkov osebnim potrebam in željam, nas spodbudi k ustvarjanju in ima veliko moč osrečevanja in občutka zadovoljstva ob spremljanju napredka izdelave in predelave.

Unikati in ročno izdelani produkti so vedno bolj iskani, saj imamo ljudje že po nagonu neko tekmovalno naravo, zaradi katere se vedno nagibamo k imetju nečesa drugačnega, boljšega, zanimivejšega od drugih. Lahko si predstavljamo, da bo na podlagi te teze upcycling prav kmalu dobil eno izmed najpomembnejših vlog in morda postal celo zelo cenjen.

Pogosto neradi izpustimo zastarele stvari, še posebej, če imajo sentimentalno vrednost. Preprosto, a zanimiv način za prenovo teh predmetov tako, da bodo lahko spet del našega življenja, je upcycling. Z nadgradnjo lahko uporabimo isti predmet, da ustvarimo nekaj edinstvenega in podaljšamo njegovo življenjsko dobo.

To je trajnostna in okolju prijazna alternativa, saj bodo stari materiali, ki bi sicer končali na odlagališčih, zdaj ponovno uporabljeni. Poleg tega je ekonomsko prijazna možnost, da preoblikujete zastarelo in iz njega ustvarite nekaj funkcionalnega, namesto da bi porabili denar za nakup novega. [41]

4.4 Uporaba upcyclinga in recikliranja v oblikovanju

Upcycling in recikliranje v oblikovanju lahko najdemo v vseh področjih življenja, tako za praktične kot za dekorativne namene. Uporablja se v notranjem oblikovanju, vrtnih postavitvah, modi in umetnosti.

4.4.1 Notranja oprema

Vsakodnevne potrebe in dejavnosti pogosto zahtevajo pripomočke, ki nam olajšajo opravila. Takšnih izdelkov je na trgu ogromno in za praktično vsako stvar se najde orodje, pripomoček ali naprava v najrazličnejših oblikah, velikostih in barvah.

Najlažje je zato poiskati primeren izdelek v trgovini ali na spletu in ga kupiti. Velikokrat pa to ni najbolj ekološka odločitev, saj so materiali teh izdelkov le redkokdaj okolju prijazni in še takrat ne maramo odšteti toliko, kot so le-ti vredni. Zato raje kupujemo nizko cenovne in manj kvalitetne izdelke, ki posledično zelo pogosto pristanejo na odlagališčih.

Z združitvijo ekološko ozaveščenega in kreativnega pristopa lahko iz vsakodnevnih stvari, ki jih najdemo doma, ustvarimo okrasne ali praktične izdelke, ki popestrijo naš dom, varujejo okolje, zmanjšujejo količino odpadkov ter nas zadovoljujejo z izzivi v doseganju ciljev obnovitve, predelave in ustvarjanja.

PRIMERI UPCYCLINGA IN RECIKLIRANJA DOMA

Star pribor lahko uporabimo kot razna držala in nosila, stara deska za rezanje lahko z malo obdelave postane podstavek, pločevinaste konzerve igrajo odlično vlogo pri sortiranju raznih pripomočkov in orodij, plutaste zamaške pa v različnih kompozicijah hitro spremenimo v oglasno tablo. Idej in možnosti je nešteto, za inspiracijo pa lahko preprosto pogledamo okoli sebe, na spletu ali po revijah.

Slika 28: Primer upcyclinga – pisarniško stojalo [8]

Slika 29: Primer upcyclinga – držalo za pribor [42]

Slika 30: Primer upcyclinga – oglasna tabla [8]

4.4.2 Zunanje postavitve

Uporaba upcyclinga in recikliranja v oblikovanju je lahko tako praktična kot dekorativna in kar večino časa je oboje hkrati. S starimi kosi rabljenih predmetov in stvarmi, ki nam pogosto le zavzemajo prostor in so tako rekoč »navlaka«, se lahko najboljše kreativno izživljamo in izražamo na vrtu. Predmetov, ki so za nas po eni strani že odpadki, ni takšna škoda izpostaviti vremenskim razmeram, z njimi pa lahko popestrimo marsikateri zunanji kotiček.

Uporabljeni stari predmeti, kot so nevozno kolo ali obrabljene pnevmatike, lahko z nekaj popravki in dodelave služijo kot vrtna garnitura, stojalo za cvetlično zasaditev ipd.

PRIMERI UPCYCLINGA IN RECIKLIRANJA EXTERIERJA

Slika 31: Primer upcyclinga – ptičja hranilnica [43]

Slika 32: Primer upcyclinga – vrtna garnitura [41]

4.4.3 Moda

Današnja moda nikakor ne dosega enakih standardov, kot jih je še pred 50 leti. Takrat je na trgu bilo dostopno veliko manj, vendar bolj kakovostno in vzdržno. Danes imamo nepredstavljiv spekter ponujenih in dobavljivih modnih kreacij, ki pa so narejene iz vse bolj sintetičnih, manj kakovostnih materialov. Le-ti so cenovno dostopnejši in manj pogrešljivi, zaradi česar se moda in trend zamenjave starih oblačil za nove menjujeta sezonsko. To povzroča ogromne količine še uporabnih zavrženih oblačil, ki postajajo eden izmed vedno večjih problemov za okolje.

Modna industrija je eden največjih onesnaževalcev danes. Proizvodnja oblačil zahteva velike količine vode, energije in kemikalij. Zaradi tako imenovane »hitre mode« se letno zavrže na milijone ton oblačil. Ta pristanejo na odlagališčih, kjer v procesu razgrajevanja sproščajo škodljive pline, ki škodujejo okolju.

Recikliranje oblačil ni nov koncept, saj so to počeli že od nekdaj, je pa vse bolj nujen za ohranjanje našega okolja.

Reciklaža oblačil je sestavljena iz več korakov: zbiranja oblačil, procesiranja in predelave, ponovne uporabe in prodaje. [44]

Posamezniki k odgovornemu ekološkemu ravnanju pripomoremo tako, da oblačila, ki jih ne želimo več in so še uporabna, podarimo, prodamo ali oddamo na zbirnih mestih za ponovno uporabo ali reciklažo.

Nekatera mesta za zbiranje oblačil so:

- Humana,
- H&M-ov reciklažni otok, ki v zameno za vrečo starih oblačil poda kuponček za popust pri naslednjem nakupu in s tem spodbuja svoje stranke k recikliranju in odgovornemu investiranju, saj v svoji kolekciji ponuja tudi oblačila iz recikliranih materialov,
- ulični zbiralni zabojniki,
- zbirni centri,
- centri ponovne uporabe.

Slika 33: Ulični zbiralnik za oblačila [45]

Zbrana oblačila nato očistijo, sortirajo in predelajo, od česar je odvisna kakovost recikliranih materialov in kasnejših izdelkov. Predelane materiale ponovno uporabijo in nove izdelke pošljejo v prodajo.

PRIMERI UPCYCLINGA IN RECIKLIRANJA V MODI

Tudi svetovni modni kreatorji se v zadnjih letih posvečajo oblikovanju na osnovi trajnosti, recikliranja in ohranjanja okolja ter s pomočjo svojih kreacij glasno spodbujajo svet k ekološkemu ravnanju.

Slika 34: Recikliranje in upcycling v modnih trendih [46]

Oblačila pa lahko recikliramo in predelamo tudi doma. Zahtevnost in kompleksnost prilagodimo svojim znanjem in veščinam, sicer pa potrebujemo le malo iznajdljivosti.

Slika 35: Primer recikliranja in predelave ženskega krila [47]

4.4.4 Umetnost

Ekološko in okolju prijazno ravnanje se v velikem delu spodbuja tudi v umetnosti, saj je le-ta eden izmed medijev velike potrošnje in pogosto neuporabe in nepraktičnosti. Umetnost je tista, ki svetu pritiska na rane, izziva vprašanja, ki si jih sami na glas ne upamo postaviti, in vzbuja odzivnost v ljudeh.

Umetniki po celem svetu z uporabo rabljenih in zavrženih predmetov oblikujejo izdelke na popolnoma novi ravni tematike in pomena ter ekološke ozaveščenosti in odgovornosti. Ljudem tako pripovedujejo zgodbo o umetnini sami, s tem pa jim dvigujejo zavest o resnosti situacije globalizacije in preobremenitve našega planeta.

PRIMERI UPCYCLINGA IN RECIKLIRANJA V UMETNOSTI

Subodh Gupta je indijski umetnik, ki za svoje instalacije izbira predmete, ki v indijski kulturi nosijo velik pomen ali zgodbo, jim doda vrednost z recikliranjem v upodobitvi skulpture oziroma instalacije ter jim na tak način poda ogromno vlogo pri ozaveščanju ljudi o razmerah v svetu, tako na kulturni kot na ekološki ravni. [48]

Slika 36: Subodh Gupta, Line of Control brass [48]

Kulturno umetniško društvo 567 je med 26. in 29. avgustom 2015 v celjskem mestnem jedru organiziralo festival RECI: DESIGN, Podobe recikliranja, ki je na inovativen način povežalo dva tematska sklopa – recikliranje in oblikovanje. Njegov namen je bil: *»Predstaviti vrhunske izdelke s področja oblikovanja, ki nastajajo s ponovno uporabo zavrženega materiala oziroma z recikliranjem. Obenem pa skuša z raznovrstnimi predelavami spodbuditi kreativnost posameznika, da najde svoj navdih pri ustvarjanju in razmišljanju.«* (Damjana Kolar, 2015, Revija Mladina)

Osrednji dogodek festivala je bila razstava izdelkov na Gosposki ulici 15, ki je v zasnovi stanovanja na enako kreativen in unikaten način predstavljala zbirno točko, predavalnico in delavnico za vse obiskovalce in razstavljalce festivala. [49][50]

Slika 37: Razstava RECI: DESIGN [50]

5 Raziskovalne metode

5.1 *Praktični primer uporabe upcyclinga v vsakdanjiku*

Eden popularnih trendov v svetu trenutno so kamper kombiji, ki nadomeščajo stare kamperje in avtodome na funkcionalnejši in bolj estetski način.

Kot že samo ime pove, je bistvo avtodoma, da predstavlja tako prevoz kot bivalni prostor za naše izlete, počitnice itd. Vendar pa so avtodomi glede vsakdanje uporabe zelo nepraktični in jih uporabljamo le za počitniške namene, sicer pa ostajajo zasidrani nekje pod nadstreškom ali v garaži.

Iz ekološkega in ekonomičnega vidika je to precejšen strošek, saj imamo dodatno vozilo, ki pogosto kar nekaj časa letno ni uporabljeno, kljub temu pa prav tako potrebuje vzdrževanje, dodaten prostor, registracijo, njegova izdelava in oprema pa sta zahtevali veliko porabo virov in energije.

V zadnjih letih je predelava kombijev v avtodome oziroma kamperje postala priljubljen trend med ljudmi, ki želijo imeti avtodom ali kamper, vendar nimajo proračuna za namensko izdelan avtodom ali profesionalno predelavo. [51]

Izdelovanje in pretvarjanje navadnih kombijev vseh oblik in velikosti v domove na kolesih sta se torej začela iz več razlogov. Naj bo to v izognitev podvojenim stroškom z nakupom dodatnega vozila, praktičnost več namenskosti vozila, drugačno doživljanje avantur, bolj ekološko ravnanje ...

Nekateri posamezniki se odločijo celo prodati večino svojega premoženja in nepremičnin ter zaživijo v svojem domu na kolesih.

Ti trendi so bili hitro prepoznani v industriji, ki je do sedaj razvila že ogromno linijo dodelanih, sodobno opremljenih kamper kombijev, ki pa zahajajo v vode nadomeščanja avtodomov in prevzemajo njihovo funkcijo. S tem pa smo spet na začetku – pri dvojnih stroških ter neodgovornem ekološkem in ekonomičnem ravnanju.

Postopek predelave kombija v kamper vključuje odstranitev obstoječe notranjosti kombija in namestitev novih komponent. To lahko vključuje izolacijo in oblogo kombija, rezanje in namestitev pohištva, namestitev električnih sistemov, nova okna, dvigljivo streho in vodovodne napeljave v umivalniku in oskrbi z vodo.

Slika 38: Primer predelave kamper kombija [52]

Poudarili in izpostavili bi radi prenovno in pretvorbo kombija na racionalnejši in okolju prijazen način, ki je posledično tudi finančno ugodnejši. Notranjost kombija oziroma bivalni prostor lahko opremimo z dodelavo že obstoječih, rabljenih predmetov, ki jim podaljšamo življenjsko dobo in ustvarimo nov namen.

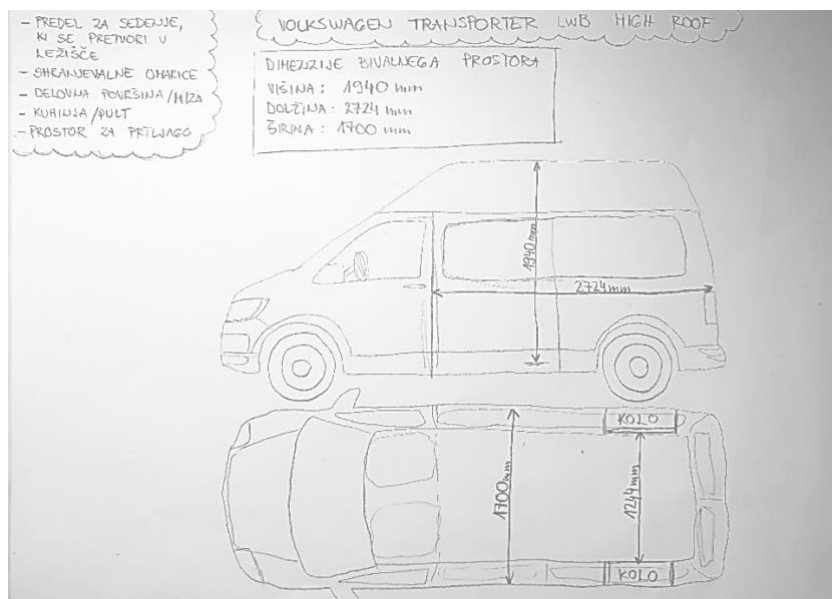
Tako predelan kombi ne zajema nabora toliko funkcij kot profesionalno opremljen in ni tako podrobno dodelan, je pa vsekakor lahko enako udoben na enostavnejši in okolju prijaznejši način. Vse to pa je seveda tudi odvisno od posameznikove iznajdljivosti, ustvarjalnosti ter vložku časa in denarja.

Za utemeljitev predstavljenega smo pripravili načrt izdelave notranje opreme za pretvorbo kombija v kamper, in sicer z uporabo upcyclinga in recikliranja v oblikovanju.

5.1.1 Snovanje načrta

Projekt smo začeli z izpisovanjem komponent in elementov, ki jih za osnovno bivanje v takšnem kamper kombiju potrebujemo. To so element z delovno površino ali kuhinjski element, sedišče, ki se pretvori v posteljo, ter prostor za prtljago in shranjevanje.

Na podlagi teh podatkov smo na spletu preko uradnih strani prodajalcev vozil poiskali najprimernejše za svoj projekt. Izbrali smo model kombija Volkswagen Transporter z visoko streho, ki je srednje velikosti, cenovno dostopen in primeren za vsakodnevni transport. Za boljšo predstavbo in izdelovanje načrta smo kombi skicirali in mu podali resnične mere, po podatkih spletne strani VanGuide.[53]

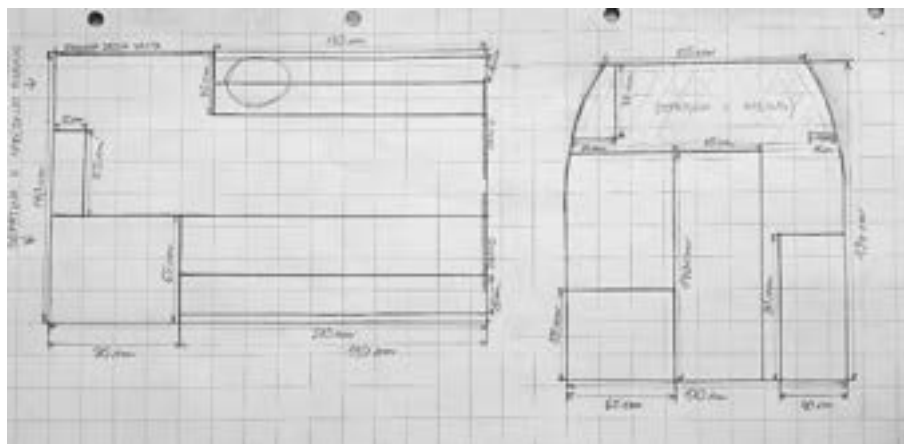

Slika 39: VW Transporter – zasnitek dimenzij [8]

Naslednji korak je bil smiselna razporeditev vseh elementov v zadnji (bivalni) del kombija. Da je razporeditev bila čim bolj učinkovita in funkcionalna, smo načrt izrisali v natančnih merah in realnih proporcih, v merilu 1 : 20.

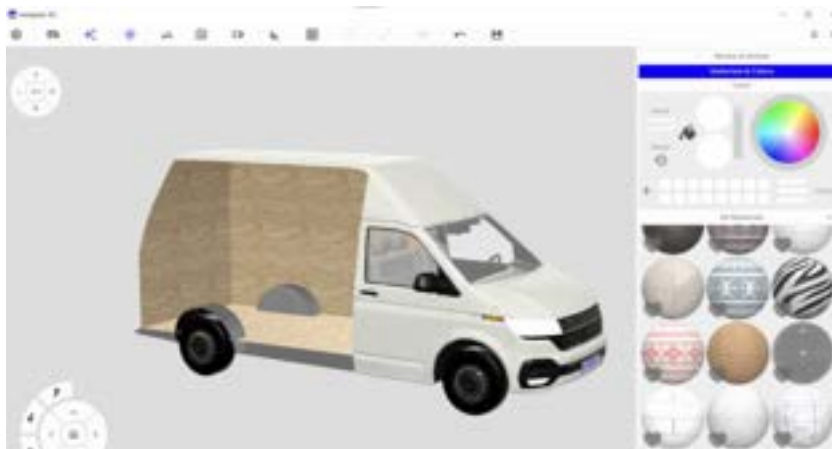
V prostor smo razporedili naslednje elemente:

- delovni oziroma kuhinjski element s pomivalnim koritom,
- del za sedenje, ki se pretvori v posteljo,
- večji shranjevalni element,
- odprt poličnik za shranjevanje manjših dodatkov,
- polico nad 'kuhinja' ter
- zaprte viseče omarice nad ležiščem.

Slika 40: Izris razporeditve v merilu 1 : 20 [8]

S pomočjo VanSpace 3D, računalniškega programa za oblikovanje kamper kombijev najrazličnejših velikosti, oblik in znamk, smo v pripravljenih merilih oblikovali še tridimenzionalno končno kompozicijo našega kombija.

Slika 41: Matrica programa VanSpace 3D [54]

Slika 42: Izris notranje opreme v programu VanSpace 3D [54]

Program nam poleg vstavljanja in prilagoditve dimenzij posameznih elementov omogoča tudi izbiro materialov, tekstur in barv za optimalno dodelan načrt. Kljub temu da ima ogromen nabor različnih enot notranje opreme in dodatkov, ki omogočajo izdelavo precej podrobnega načrta, smo naleteli na manjše ovire pri oblikovanju natanko takšne postavitve, kot smo si jo zamislili.

Program je namreč smiselno zasnovan in vsebuje le elemente, ki so v realnosti uporabni in praktični, zato smo odprt poličnik nadomestili z zaprtim elementom za shranjevanje in ga izkoristili še za namestitev štirih obešalnikov.

Slika 43: Končna notranja razporeditev kombija [54]

V postavitvi so vse enote, razen ležišča, nepremične. Predel za sedenje, pod katerim je prostor za shranjevanje prtljage, pa se pretvori v ležišče in tako funkcionalno služi več namenom ter prihrani prostor, ki je v takšnem vozilu zelo omejen.

Zasnovan je tako, da je čez dan zložen in v strnjeni obliki kot oblazinjena klop za sedenje, za spanje pa se lahko še za enkrat tolikšno širino iz enote izvleče podest, ki ležišče udobno razširi vse do kuhinjskega elementa.

Slika 44: Primer pospravljenega ležišča [54]

Slika 45: Primer razprtega ležišča [54]

Opremo smo oblikovali v leseni osnovi, z dodatki bele barve, ki vizualno posvetli in poveča prostor, sive, ki je neobčutljiva in nevtralna, črne, ki poudari minimalne detajle in prostoru poda večjo dimenzijo, ter vse skupaj otoplili še z rožnato-magenta odtenki dodatkov, kot so blazine, zaveze, ki ločujejo vozniško kabino od bivalnega prostora, ter senčila na zadnjih oknih.

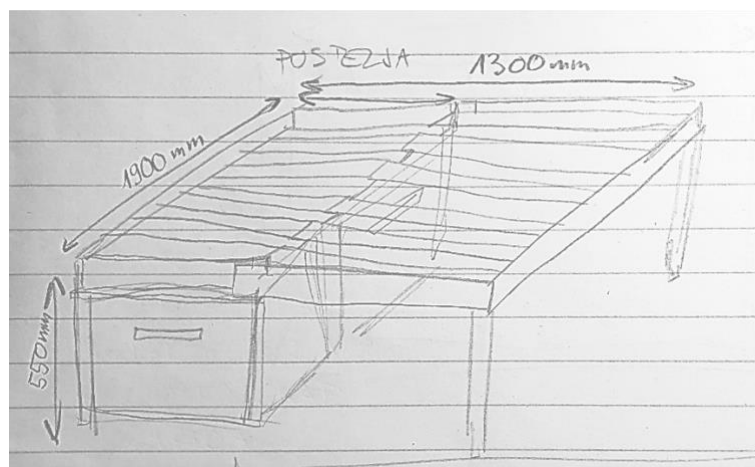

Slika 46: Notranjost kombija – pogled od zgoraj [54]

Razsežnost funkcij notranjega oblikovanja programa pa žal ne obsega tudi recikliranih in predelanih kosov ter podobnih podrobnosti. Sicer je predelana in reciklirana lahko praktično vsa notranjost kombija.

Za obešalnike lahko uporabimo stare ročke za predale ali pa ukrivljen star pribor. Pomivalno korito je lahko narejeno iz kovinske kuhalne posode z dodanim odtokom, pipa pa je lahko sestavljena iz starih vodovodnih cevi. Tudi postelja kljub kompleksnosti ni nujno, da je nova.

Primer upcyclinga sedišča oziroma ležišča s postopkom izdelave, predstavljamo v obliki makete.

Slika 47: Skica spremenljivega ležišča [8]

Sedišče, spremenljivo v ležišče, lahko predelamo iz navadnega lesenega posteljnega dna, ki mu dodamo leseno ogrodje, sestavljeno iz delov starega zavrženega pohištva ali podobnih predmetov.

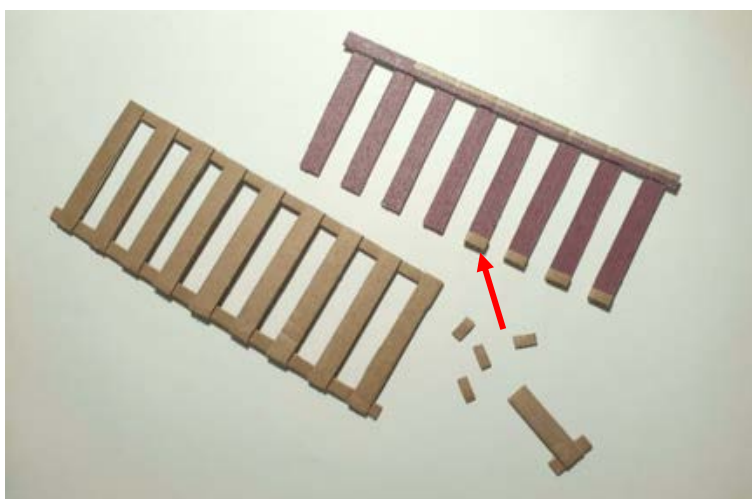
Slika 48: Leseno posteljno dno [8]

Navadno leseno posteljno dno, dimenzij 140 x 200 cm, smo ob srednji vzdolžni letvici prerezali na približno polovico ter ožjo polovico skrajšali še za eno prečno letvico (glej sliko 48).

Slika 49: Razrez posteljnega dna [8]

Dodatno letvico smo razrezali na 5 cm široke dele, ki smo jih pritrdili na hrbtno stran vsake letvice ožjega »krila« našega ležišča (glej sliko 49).

Slika 50: Priprava na sestavljanje [8]

Letvice ožjega krila smo nato namestili preko srednje vzdolžne letvice, in sicer med letvice osnovnega krila tako, da smo zapolnili praznine. Na spodnji strani smo z dodatno letvico povezali vse predhodno pritrjene lesene koščke (glej sliko 50). To je onemogočilo, da bi krili zdrsnili nazaj narazen.

Slika 51: Sestavljanje in pritrjevanje obeh ustvarjenih 'kril' [8]

Iz lesenih desk smo oblikovali okvir z dodatno stranico, ki smo ga pritrdili na osnovno krilo in zunanjo stran ožjega krila dna ležišča (glej sliko 51).

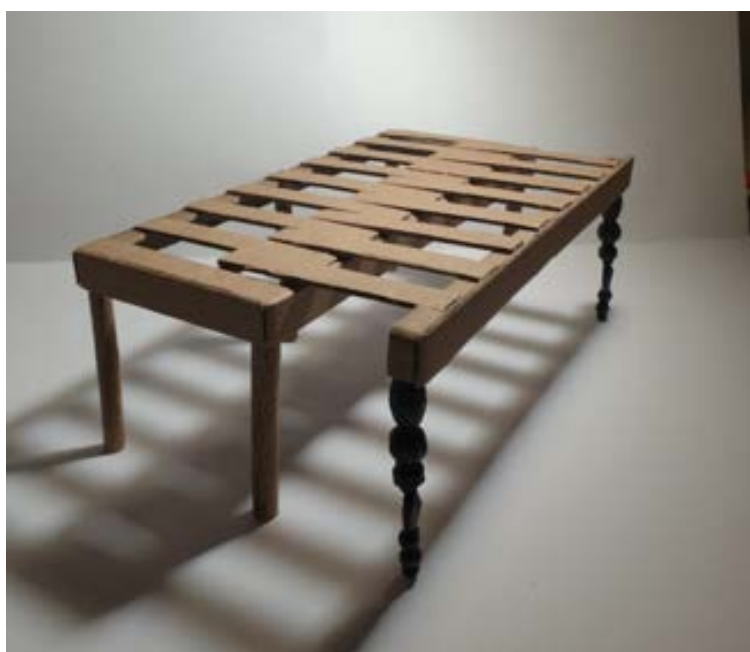

Slika 52: Izdelava okvirja [8]

Za nosilne noge sedišča oziroma ležišča smo uporabili 5 srednje debelih lesenih kolov, ki smo jih narezali na ustrezno dolžino in jih pritrdili v vse štiri kote osnovnega krila ter na zunanji stranici v sredini dodali še eno nogo za dodatno podporo. Izvlečeno ožje krilo ležišča pa smo podprli z dvema prebarvanima lesenima nogama zavrženega starinskega stola, ki izdelku dajeta teksturo in ga vizualno popestrita (glej sliko 52).

Slika 53: Pritrjevanje nog [8]

Slika 54: Konstrukcija ležišča [8]

Ker pa smo element želeli narediti kar najbolj funkcionalen, kar je možno, smo osnovno konstrukcijo iz treh strani zaprli še z lesenimi paneli, ki smo jih reciklirali iz zadnjih stranic zavrženega pohištva (glej sliko 54). Zadnjo stran smo pustili odprto, saj bo postavljena tik ob steni kombija, kjer pa je prav tako izboklina kolesa vozila.

Krajši stranici smo popolnoma zaprli, na daljši strani pa smo izdelali dvojna loputna vratca, ki omogočajo shranjevanje prtljage pod sediščem in preprečevanje, da bi le-ta med vožnjo drsela po vozilu (glej sliko 55).

Slika 55: Zaprta konstrukcija sedišča/ležišča [8]

Slika 56: Prostor za shranjevanje prtljage pod sediščem [8]

Maketa je bila, razen lepila in črne barve, v celoti izdelana iz recikliranega materiala. Za imitacijo lesa in izdelavo konstrukcije smo uporabili tršo kartonasto embalažo za steklenice, za oporne, nosilne noge smo uporabili tanke, suhe veje vrbe, dekorativni starinski nogi spredaj pa smo sestavili iz plastičnih perlic otroškega nakita in ju prebarvali na črno.

Pri takšnem projektu gre za združitev pomembnih vrednot v oblikovanju, kot so funkcionalnost, dobro in smiselno izkoriščen prostor, okolju prijazni materiali, recikliranje, ponovna uporaba ter upcycling in posledično varovanje narave.

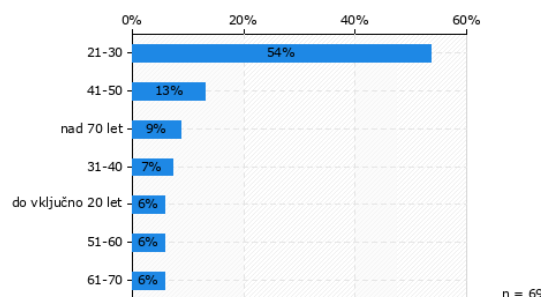
5.2 Anketni vprašalnik

S spletnim programom Ika smo pripravili anketni vprašalnik, s pomočjo katerega raziskujemo, kako poznan je izraz upcycling in kako ekološko ozaveščeni so posamezniki o onesnaževanju in ukrepanju proti njemu. Anketni vprašalnik smo potencialnim anketirancem posredovali preko socialnih omrežij.

5.3 Analiza rezultatov in razprava raziskovanja

Na posredovano se je odzval naključen vzorec, in sicer 69 posameznikov, ki so reševali anketni vprašalnik. Od tega je le 49 anketirancev vprašalnik rešilo v celoti.

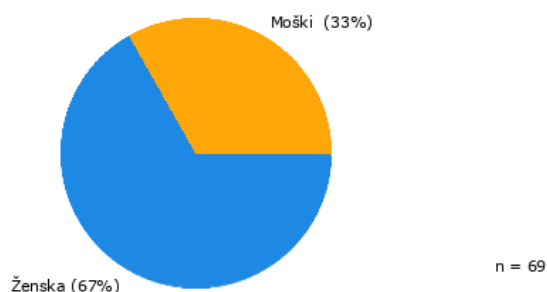
5.3.1 Predstavitev vzorca

Graf 1: Starost anketirancev [55]

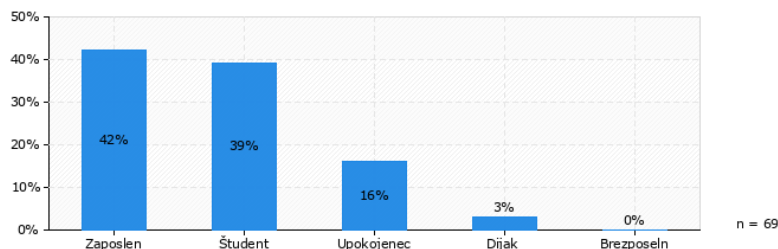
KOMENTAR: Svojo starost je opredelilo vseh 69 anketirancev, od tega so prevladovali mladostniki, stari od 21 do 30 let. Teh je bilo 37, kar je 54 % vseh anketirancev.

Do vključno 20 let so bili stari 4 anketiranci (6 %), od 31 do 40 let je bilo starih 5 anketirancev (7 %), od 41 do 50 let je bilo starih 9 anketirancev (13 %), stari od 51 do 60 let so bili 4 anketiranci (6 %), 4 anketiranci (6 %) so se razporedili v skupino od 61 do 70 let, 6 anketirancev (9 %) pa je bilo starejših od 70 let.

Graf 2: Spol anketirancev [55]

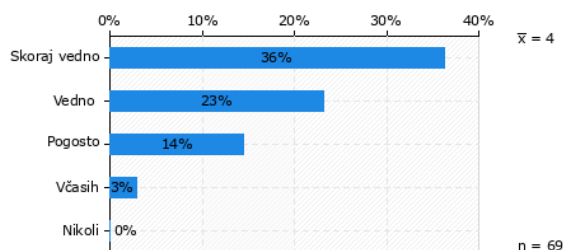
KOMETAR: Vzorec 69 anketirancev je sestavljalo 46 žensk, kar je 67 %, ter 23 moških, kar je 33 % vseh anketiranih.

Graf 3: Socialni status anketirancev [55]

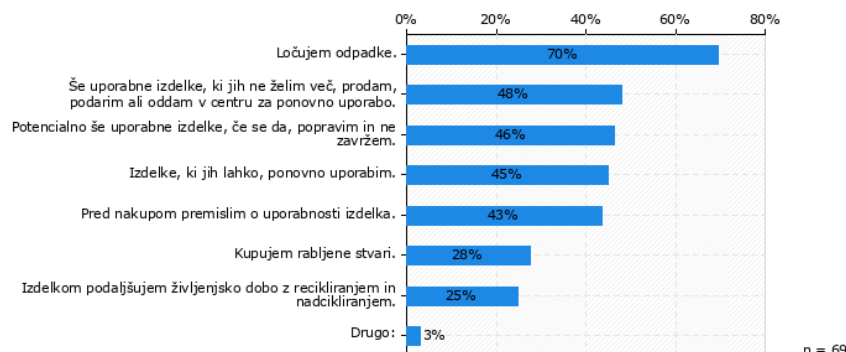
KOMENTAR: Poleg starosti in spola smo anketirance povprašali tudi po njihovem socialnem statusu. 2 (3 %) od 69 anketirancev imata status dijaka, kar 27 anketirancev (39 %) je študentov, 29 (42 %) je zaposlenih, 11 (16 %) pa upokoencev. Nihče od anketiranih ni brezposeln.

5.3.2 Analiza ankete

Graf 4: Pogostost ločevanja odpadkov anketirancev [55]

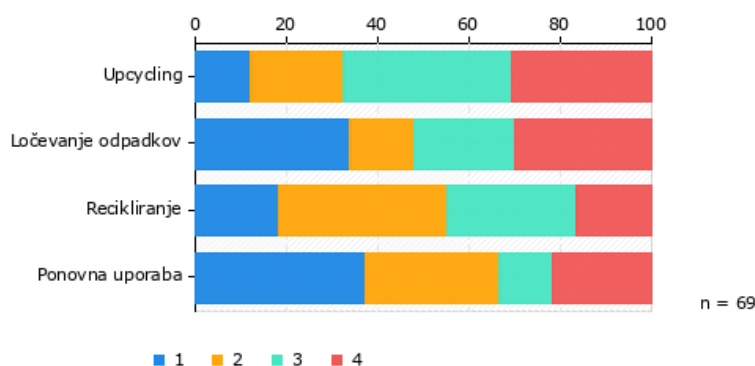
KOMENTAR: Na vprašanje, kako pogosto ločujejo odpadke, je odgovorilo 69 anketirancev. Od tega jih je 25 (36 %) označilo, da odpadke ločujejo skoraj vedno, 16 anketirancev (23 %) odpadke ločuje vedno, 10 anketirancev (14 %) jih ločuje pogosto, 2 (3 %) odpadke ločujeta včasih, nihče od anketiranih pa ni označil, da nikoli ne ločuje.

Graf 5: Kako anketiranci pripomorejo k zmanjševanju in preprečevanju odpadkov [55]

KOMENTAR: Na vprašanje, na katere od naslednjih načinov sami pripomorejo k zmanjševanju in preprečevanju odpadkov, je odgovorilo vseh 69 anketirancev. Anketiranci so lahko označili več možnih načinov ter dodali neomenjene načine.

48 anketirancev (70 %) ločuje odpadke, 33 anketirancev (48 %) še uporabne izdelke podari ali proda, namesto da bi jih zavrgli, 32 (46 %) popravlja potencialno še uporabne izdelke, 31 (45 %) ponovno uporablja izdelke, 30 anketirancev (43 %) pred nakupom novega izdelka premisli o njegovi uporabnosti, 19 (28 %) jih kupuje rabljene izdelke, 17 (25 %) pa izdelkom podaljšuje življenjsko dobo z recikliranjem in upcyclingom.

Graf 6: Učinkovitost metod preprečevanja in zmanjševanja odpadkov po mnenju anketirancev [55]

KOMENTAR: Anketirance smo povprašali, *kako bi po učinkovitosti razvrstili 4 poglavitne metode za preprečevanje in zmanjševanje odpadkov, če je 1 = najučinkovitejša in 4 = najmanj učinkovita.*

Kot najučinkovitejšo metodo je 26 anketirancev (37,5 %) izbralo ponovno uporabo, 23 (33,5 %) jih je izbralo ločevanje odpadkov, 12 (18 %) recikliranje in 8 (12 %) upcycling. Za drugo najučinkovitejšo metodo je 25 anketirancev (36,5 %) izbralo recikliranje, 20 anketirancev (30 %) ponovno uporabo, 14 (20,5 %) jih je izbralo upcycling, 10 (14 %) pa ločevanje odpadkov.

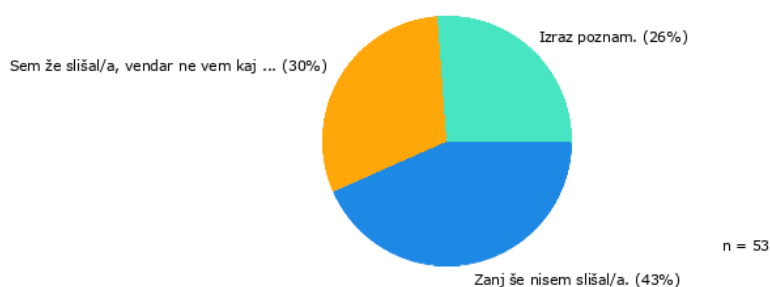
Za tretjo najučinkovitejšo metodo je 25 anketirancev (36,5 %) izbralo upcycling, 20 (30 %) jih je izbralo recikliranje, 16 (22,5 %) ločevanje odpadkov, 8 (11 %) pa ponovno uporabo.

Kot najmanj učinkovito metodo pa je 22 anketirancev (31 %) označilo upcycling, 20 (30 %) ločevanje odpadkov, 15 (22 %) ponovno uporabo, 12 (18 %) pa jih je označilo recikliranje.

Anketirance smo nato pozvali, da svojo izbiro najučinkovitejše metode preprečevanja in zmanjševanja odpadkov tudi utemeljijo. Izpostavljamo nekaj zanimivih odgovorov na vprašanje: **»Katera metoda je po vašem mnenju najučinkovitejša in zakaj?«**:

- *»Upcycling, ker se pohištvu, oblekam in drugim predmetom da nova možnost in tako ne pristanejo na prepolnih smetiščih.«*
- *»Ponovna uporaba, ker ne zavržemo in kupujemo novih izdelkov.«*
- *»Ponovna uporaba, ker zanjo potrebujemo najmanj vložene energije.«*
- *»Recikliranje, ker je najlažje in količinsko najbolj učinkovito.«*
- *»Ločevanje odpadkov, saj s tem najbolj skrbimo za naravo.«*
- *»Večkratna uporaba istega izdelka, ker ga do konca izkoristiš.«*

KOMENTAR: Dobili smo 48 odgovorov, od tega je 24 anketirancev oziroma 50 % za najučinkovitejšo metodo izbralo ponovno uporabo.

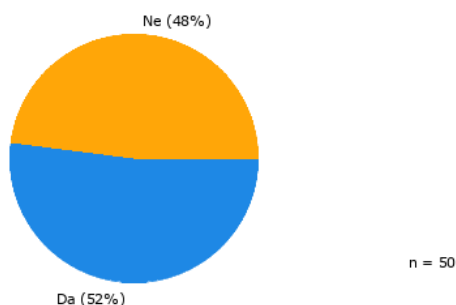
Graf 7: Poznanost izraza 'upcycling' [55]

KOMENTAR: Na vprašanje, kako poznan jim je izraz 'upcycling', je odgovorilo 53 anketirancev. Od tega jih 23 (43 %) za izraz še ni slišalo, 16 (30 %) jih je za izraz že slišalo, vendar ne vedo, kaj pomeni, 14 anketirancev (26 %) pa izraz pozna.

Veliko ljudi zamenjuje izraza upcycling in recycling, zato nas je zanimalo, ali anketiranci poznajo razliko med njima. Izpostavljamo nekaj zanimivih odgovorov na vprašanje: **»Kaj je razlika med RECYCLINGOM in UPCYCLINGOM?«**:

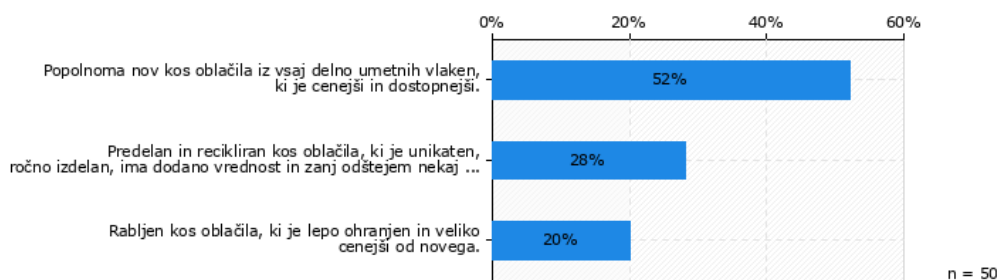
- *»Recycling je recikliranje, predelava. Upcycling pa pomeni, da stvar sploh ne gre v smeti, jo prej popravimo.«*
- *»Upcycling smotrno uporabi odpadke, recycling pa odpadke pretvori v osnovno surovino in potem spet v nov produkt.«*
- *»Sem se danes naučil ... Upcycling je kreativna uporaba 'zavrženih' izdelkov iz oblike, kot so ... recikliranje pa je ponovna uporaba tudi v kateri drugi obliki, torej jih najprej uničimo in naredimo iz njih nekaj novega.«*
- *»Recycling – obkrožiti in obnoviti, upcycling – nadgraditi.«ž*

KOMENTAR: Od 46 anketirancev, ki je odgovorilo na vprašanje, jih kar 28 (61 %) ni poznalo razlike med izrazoma recycling in upcycling. 11 anketirancev (24 %) je poznalo razliko med izrazoma, ostalih 7 anketirancev (15 %) pa je na vprašanje odgovorilo le delno.

Graf 8: Ustvarjanje anketirancev s pomočjo upcyclinga in recikliranja v oblikovanju [55]

KOMENTAR: Na vprašanje, ali so že ustvarili kakšen izdelek s pomočjo recikliranja v oblikovanju in upcyclinga, je odgovorilo 50 anketirancev. 26 anketirancev oziroma 52 % je odgovorilo, da je že ustvarjalo z recikliranjem in upcyclingom, 24 oziroma 48 % anketirancev pa tega še ni počelo.

Graf 9: Ekološkost nakupovalnih navad anketirancev [55]

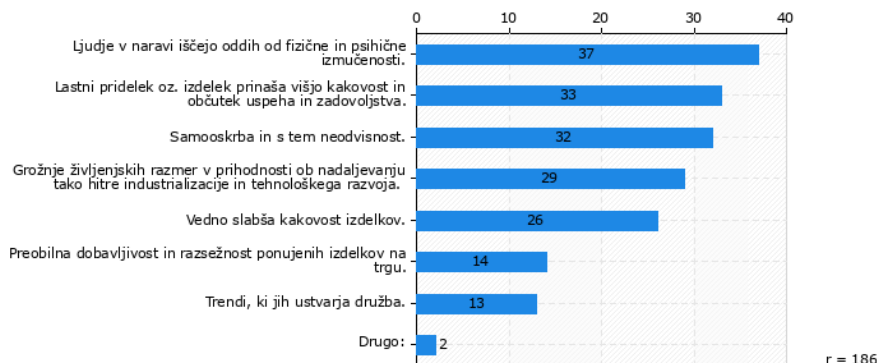
KOMENTAR: Na vprašanje, kaj raje kupijo, je odgovorilo 50 anketirancev.

Več kot polovica (26 anketirancev oziroma 52 %) za nakup izbere nov kos oblačila iz slabših in bolj sintetičnih materialov, ki je cenovno ugodnejši in dostopnejši. 14 anketirancev (28 %) raje odšteje nekaj več za predelan in recikliran kos oblačila, ki je unikaten in ima dodano vrednost, 10 anketirancev (20 %) pa kupi rabljen, a lepo ohranjen kos oblačila, ki je cenovno ugodnejši od novega.

Anketirance smo povprašali tudi po utemeljitvah svoje izbire. Če povzamemo:

- za nov kos oblačila se največkrat odločijo, ker je cenovno dostopen, zaradi enostavne in hitre dobavljivosti in velikokrat iz same navade, ki je posledica današnjega načina življenja. Kar nekaj jih kupi novo, da le-to zdrži in jim služi čim dlje, ali pa ker enostavno ne marajo nositi rabljenega. Izpostavljamo nekaj zanimivih odgovorov:

- »Manj verjetnosti, da bodo na njih kakšni bacili, prav tako ne bodo videti grozno.«
 - »Ker tisto, kar kupim, znosim.«
 - »Ni mi všeč občutek, ko nosim oblačila, ki so že bila nošena.«
 - »Ne vem, če raje, ampak največkrat naredim to, verjetno povsem iz navade in ker je najlažje.«
- za rabljen kos oblačila se odločijo, ker se med rabljenimi velikokrat najde boljša kakovost in materiali in predvsem ker so cenovno dostopnejši. Izpostavljamo nekaj zanimivih odgovorov:
- »Ceneje za kvaliteten izdelek.«
 - »Oblačilo je škoda vreči stran, če je še lepo ohranjeno.«
 - »Zaradi cene, in ker so po navadi rabljena oblačila boljša kot nova.«
- za predelan kos oblačila se odločijo zaradi unikatnosti, edinstvenosti ter kakovosti izdelave. Izpostavljamo nekaj zanimivih odgovorov:
- »Rad imam stvari z dušo ...«
 - »Velikokrat kupujem oblačila iz 'recikliranih' materialov ali da so bila predelana iz drugih kosov oblačil. Velikokrat so unikatna ali vsaj malo nenavadna, to mi je všeč.«
 - »Unikat = samo en, nima ga nihče drug.«

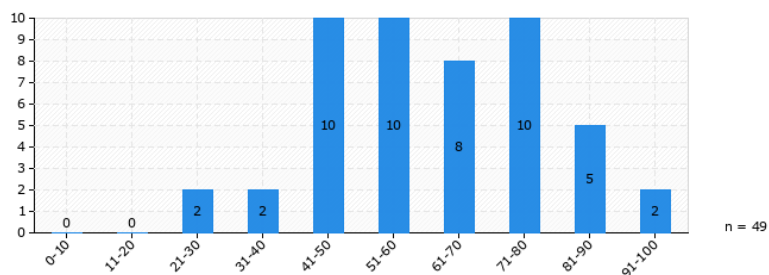

Graf 10: Vzroki za vračanje k naravi in ekološkemu načinu življenja po mnenju anketirancev [55]

KOMENTAR: Pri vprašanju »Ljudje se zmeraj bolj nagibamo k ekološkemu načinu življenja in tako rekoč vračamo k naravi. Kaj je po tvojem mnenju vzrok za to?« je bilo možno izbrati več odgovorov.

37 anketirancev meni, da ljudje v naravi iščejo fizični in psihični oddih, 33 anketirancev meni, da je vzrok želja po svojem pridelku in višji kakovosti ter zadovoljstvu, 32 jih je označilo samooskrbo in s tem neodvisnost, 29 anketirancev je kot vzrok označilo hitro industrializacijo in tehnološki razvoj, 26 anketirancev meni, da se kakovost izdelkov slabša, 14 jih za vzrok šteje preobilno dobavljivost in razsežnost trga, 13 pa jih je kot vzrok označilo trende, ki jih ustvarja družba.

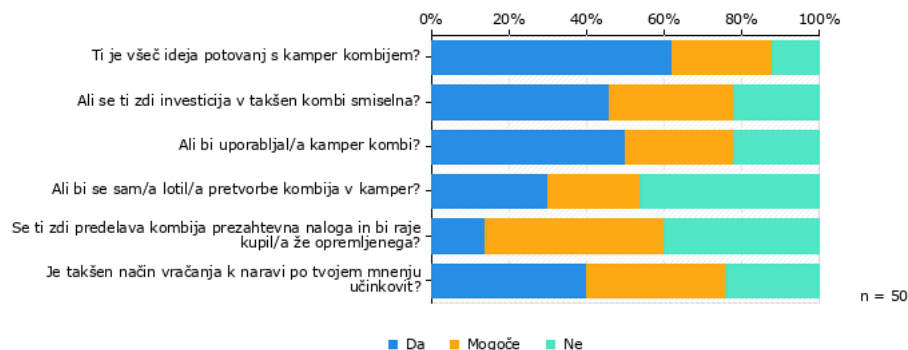
Izbrani so bili vsi navedeni vzroki za vračanje ljudi k naravi, k možni dopolnitvi posameznikovega mnenja, v predelku »Drugo« pa je eden izmed anketirancev kot dodaten razlog navedel še: »Cikličnost civilizacijskih krogov. Civilizacija se ob svojem koncu vrača v prvotne forme.«

Graf 11: Ekološkost načina življenja anketirancev [55]

KOMENTAR: Pri naslednjem vprašanju so morali anketiranci odgovoriti, ali se tudi oni trudijo prispevati k ohranjanju našega okolja in se nagibajo k ekološkim načinom. Ocenili so, kako ekološko je njihovo vsakdanje življenje. Odgovorilo je 49 anketirancev.

2 anketiranca sta ekološkost svojega načina življenja ocenila od 91 % do 100 %, od 81 % do 90 % jo je ocenilo 5 anketirancev, 10 jih je ekološkost ocenilo od 71 % do 80 %, 8 anketirancev pa navaja, da je njihovo življenje ekološko v 61 % do 70 %, 10 anketirancev od 51 % do 60 %, prav tako jih je 10 ekološkost ocenilo od 41 % do 50 %, po 2 anketiranca pa sta se razporedila v skupini od 31 % do 40 % ter 21 % do 30 %.

Graf 12: Odzivi anketirancev na idejo kamper kombija [55]

KOMENTAR: Na tabelo vprašanj na temo kamper kombija je odgovarjalo 50 anketirancev.

Na vprašanje, ali jim je všeč ideja potovanja s kamper kombijem, je 31 anketirancev (62 %) odgovorilo z DA, 13 anketirancev (26 %) z MOGOČE in 6 (12 %) z NE.

Na vprašanje, ali se jim zdi investicija v takšen kombi smiselna, je 23 anketirancev (46 %) odgovorilo z DA, 16 (32 %) jih je odgovorilo z MOGOČE, 11 (22 %) pa z NE.

Na vprašanje, ali bi uporabljali kamper kombi, je 25 anketirancev (50 %) odgovorilo z DA, 14 (28 %) z MOGOČE, 11 (22 %) pa z NE.

Na vprašanje, ali bi se sami lotili pretvorbe kombija v kamper, je 15 anketirancev (30 %) odgovorilo z DA, 12 (24 %) jih je odgovorilo z MOGOČE, 23 (46 %) pa se jih pretvorbe ne bi lotilo samih.

Na vprašanje, ali se jim zdi predelava kombija prezahtevna naloga in bi raje kupili že opremljenega, je 7 anketirancev (14 %) odgovorilo z DA, 23 (46 %) z MOGOČE, 20 (40 %) pa jih je odgovorilo z NE.

Na vprašanje, ali je takšen način vračanja k naravi po njihovem mnenju učinkovit, se je 20 anketirancev (40 %) strinjalo, 18 anketirancev (36 %) je odgovorilo z MOGOČE, 12 (24 %) pa jih je odgovorilo z NE.

6 Rezultati in razprava

V diplomskem delu smo podali 4 hipoteze, ki smo jih s pomočjo raziskave potrdili oziroma ovrgli. Glede na rezultate svojega raziskovanja podajamo naslednje ugotovitve.

H1: »Manj kot 50 % anketirancev dosledno in odgovorno ločuje odpadke.«

Hipotezo smo ovrgli. V anketi je namreč 36 % anketirancev označilo, da skoraj vedno ločuje odpadke, 23 % pa, da vedno ločuje odpadke (glej graf 4). Poleg tega je ločevanje odpadkov po rezultatih naše raziskave tudi najbolj uporabljena oziroma prevladujoča metoda prispevanja k odgovornejšemu ravnanju z okoljem. Označilo jo je 70 % anketirancev (glej graf 5).

H2: »Večina anketirancev raje kupi nov izdelek kot rabljenega.«

Hipotezo smo potrdili. Hiter tempo življenja, preprosta dobava in cenovna dostopnost novih izdelkov na trgu, predvsem pa navade posameznikov, so vzrok, da več kot polovica anketirancev raje kupi nov izdelek kot rabljenega ali prenovljenega.

Kljub temu pa smo bili presenečeni nad odzivi na rabljene in predelane izdelke, saj bi te izbrala kar slaba polovica vseh anketirancev (glej graf 9).

H3: »Več kot 50 % anketirancev pozna pomen upcyclinga.«

Hipotezo smo ovrgli. Da izraz pozna, je označilo 26 % anketirancev (glej graf 7), ki je svoje znanje potrdilo tudi pri nadaljnjem vprašanju »**Kaj je razlika med recyclingom in upcyclingom?**«, kjer je približno enaka količina anketirancev pravilno opredelila oba pojma.

Izraz je tujka, ki ni tako očitnega pomena, vendar pa, kot tudi dokazujejo rezultati našega raziskovanja, marsikdo nevede metodo upcyclinga pozna in uporablja.

H4: »Več kot 50 % anketirancev je že uporabilo metodo upcyclinga.«

Hipotezo smo potrdili. Ob kratki in preprosti obrazložitvi, kaj je upcycling, smo anketirance povprašali, ali so na takšen način že poustvarili kakšen predmet ter ga nadgradili, reciklirali. 52 % anketirancev je odgovorilo, da je že uporabilo metodo upcyclinga.

DODATNE UGOTOVITVE RAZISKOVANJA

Anketirance smo povprašali tudi o mnenjih na temo kamper kombijev in presenetilo nas je, da so kar večini koncept potovanja in investicije v takšno večnamensko vozilo všeč.

Seveda smo v anketi poudarjali samostojno prenovalo kombija na bolj ekološki in ekonomično prijaznejši način, na kar smo dobili pozitivnejše odzive od pričakovanih. Kljub temu da se skoraj polovica anketirancev takšnega projekta ne bi lotila sama, jim je projekt zanimiv, številni pa bi bili pripravljeni investirati vanj.

Takšen pristop vračanja k naravi v dobesednem in prenesenem pomenu prispeva k povezovanju dandanašnjih trendov življenjskega stila z odgovornejšim ravnanjem z okoljem in viri.

Splošni rezultati raziskave so nas pozitivno presenetili, saj se ljudje potrjeno trudijo vesti bolj odgovorno do okolja. Seveda je to še daleč premalo, vendar pa smo, če tako nadaljujemo, na dobri poti.

7 Zaključek

Narava je naš začetek in naš konec in je edina, ki nam lahko nudi skromno, a najkakovostnejše življenje. Prevelika populacija in prehitro industrijski in tehnološki razvoj so nas usmerili po napačnih poteh za iskanje pravega pomena življenja.

Ljudje se vse bolj vračamo k naravi iz treh razlogov. Prvi izmed njih sta digitalizacija in tehnološki razvoj, ki obremenjujeta tako planet kot fizično ter mentalno zdravje človeka in zaradi katerih ljudje v naravi iščejo oddih, rehabilitacijo in počitek. Drugi razlog je vračanje k ekološkemu načinu življenja in sožitju z naravo, ki omogoča odgovornejše ravnanje z le-to in naravnimi viri ter nudi višjo kakovost pridelkov in izdelkov ter zadovoljstvo ob samooskrbi in napredku pridelave.

Tretji vzrok pa je trajnostna naravnost, tako posameznikov kot podjetij in organizacij, ki se vedno bolj usmerjajo v krožno gospodarstvo. Le-to zajema dolgoročno načrtovanje rabe energije in virov, ravnanje z odpadki in proizvodnje novih izdelkov tako, da zadovoljujemo potrebe trenutnih generacij, a hkrati ob tem ohranjamo okolje in planet za prihodnje generacije.

Onesnaževanje z vsemi izumi sodobnega človeka ogroža kakovost našega bivanja na tem planetu in navsezadnje naš obstoj. Namesto da iščemo rešitve v tehnologiji, lahko te najdemo v samem sebi, če se vprašamo, kaj resnično potrebujemo v življenju za preživetje in iskreno srečo. Ekološki, racionalen in prvinski način življenja se tako v vseh primerih izkaže kot najučinkovitejši. Do ekološko odgovornejšega ravnanja lahko pristopamo z dobrim premislekom in racionalnostjo pri nakupu novih izdelkov, njihovo uporabo in ponovno uporabo, pravilnim ločevanjem odpadkov, recikliranjem, potencialnim popravilom ter upcyclingom oziroma nadgradnjo. Prav vsakdo ne more zaživeti resnično ekološko in biti povsem samooskrben, vendar pa lahko na osebni ravni čisto vsak posameznik pripomore k izboljšanju razmer in ohranjanju okolja. Če govorimo o samih odpadkih, je naša raziskava pokazala in potrdila, da se ljudje dobro zavedamo pomembnosti ločevanja odpadkov ter njihove reciklaže, in to v povprečno 70 % dosledno in odgovorno opravljamo. Vse več ljudi pa svoje znanje in zavest širi tudi na področju ponovne uporabe in predvsem upcyclinga, ki pridobiva vse pomembnejšo vlogo na vseh področjih.

Recikliranje, ponovna uporaba in upcycling so trije različni, a neposredno povezani pojmi in najučinkovitejše metode preprečevanja in zmanjševanja odpadkov. Hitrost današnjega načina življenja povzroča ogromno potrošnjo in posledično ogromno zavrženih, še uporabnih izdelkov. Ljudje ob preobilni in preprosti dobavljenosti izdelkov na trgu zmeraj pogosteje zaznavamo potencial in vrednost ter pridobivamo interes v predelanih, unikatnih izdelkih, ki jih pravzaprav lahko naredimo sami. Predelava rabljenih stvari nas pogosto ne stane samo manj, ampak nam lahko le-ta predstavlja izziv, njen napredek in rezultat izdelave pa nas zadovolji in osreči.

Konkreten primer uporabe upcyclinga in recikliranja v vsakdanjiku so na primer kamper kombiji. Ti postajajo vse večji trend v svetu, saj se mnogi odločajo za pretvorbo navadnega starega kombija v dom na kolesih. Ker pa marsikdo nima proračuna za profesionalno prenovo, to stori s pomočjo uporabe in recikliranja rabljenih predmetov in njihovo nadgradnjo, dodelavo oziroma t. i. upcyclingom. S tem poleg učinkovitejšega ekološko odgovornega ravnanja pridobimo tudi popolnoma po osebni okusu, izbiri in potrebah prilagojen izdelek.

Za boljšo predstavbo in v korist raziskave smo izdelali načrt prenove kombija Volkswagen Transporter v kamper kombi. Opremili smo ga z osnovno opremo za bivanje, ki je zasnovana in dodelana iz rabljenih predmetov. Ena izmed komponent je predel za sedenje, ki se pretvori v ležišče, za čim boljše izkoriščen prostor in funkcionalnost le-tega. Zasnovali smo načrt izdelave komponente za sedenje/spanje iz starega lesenega posteljnega dna in rabljenega lesenega pohištva. Postopek izdelave smo upodobili in demonstrirali z izdelavo makete ter s tem preizkusili in nazadnje tudi potrdili praktičnost oziroma izvedljivost takšnega upcyclinga.

Naša raziskava je pokazala, da je velikemu deležu anketirancev projekt predelave kombija v kamper zanimiv in da bi v takšen kombi bili pripravljeni investirati oziroma ga uporabljati.

Ob raziskovanju in izdelavi diplomskega dela smo odprli nova obzorja in poglede na trenutne razmere okoli nas, posvojili in prevzeli nova načela in načine ukrepanja, predvsem pa odkrili novo motivacijo do zagnanosti, da prispevamo k boljšemu 'jutri'.

Z željo, da se še v kom prebudi čut do bolj skrbnega ravnanja z našo 'Materjo Naravo' in pristnejšega življenja na tem planetu, zaključujemo z mislijo:

»Po tem življenju ne ostane to, kar smo zbrali, temveč tisto, kar smo dali.«

Gerard Chandry

8 Viri in literatura

- [1] PREDLAGAM.VLADI.SI. 2013. *Ločevanje odpadkov - napis na embalaži*. [Spletno mesto]. GOV.SI [Navedeno 13. sep. 2023; 10:25]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://predlagam.vladi.si/predlog/4880>
- [2] CENTER PONOVRNE UPORABE. 2016. *Kaj je CPU*. [Spletno mesto]. [Navedeno 30. sep. 2023; 14:05]. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www.eko-tce.eu/cpu-old/kaj-je-cpu>
- [3] ZUPAN, Mateja. *Second hand trgovine, upcycling in izobraževanje – 2.del*. [Spletno mesto]. 2021. Obleka naredi človeka. [Navedeno 21. sep. 2023; 9:45]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.oblekanaredicloveka.si/blog/second-hand-trgovine-upcycling-in-izobrazevanje-2-del/>
- [4] RAY HARBER: *Kaj je Upcycling? Okoljske in individualne koristi upcyclinga*. [Spletno mesto]. 2021. [Navedeno 2. okt. 2023; 10:40]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://sl.rayhaber.com/2021/12/Kaj-je-upcycling-in-prednosti-upcyclinga-za-okolje-in-posameznike/amp/>
- [5] DUŠA, Irena. 2023. *Nazaj k naravi*. Revija Gea, avg., let. 23, št. 8. Str. 20. [Navedeno 2. okt. 2023; 12:43]
- [6] MULEJ, Monika. *Repinec*. [Fotografija iz članka]. [Navedeno 2. okt. 2023; 12:56]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.bodieko.si/zdravilni-repinec>
- [7] PRISLUHNI.SI. 2020. *Mit o civiliziranem človeku*. [Online]. [Navedeno 8. okt. 2023; 16.10]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.prisluhni.si/2020/12/05/mit-o-civiliziranem-cloveku/>
- [8] LETNER ČRETNIK, Jerneja. *Osebni arhiv*. [Fotografija]. 2023. [Navedeno 10. okt. 2023]
- [9] RAGOR. *Nazaj k naravi*. 2022. [Spletno mesto]. Razvojna agencija Zgornje Gorenjske. [Navedeno 5. okt. 2023; 10: 07]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.ragor.si/dogodki/nazaj-k-naravi-poletna-zascita-koze-prakticna-delavnica/>
- [10] ANKELE, Špela. 2023. *Dobrine.goods: skupina mladih oživlja staro gorenjsko kmetijo*. V: Delo: Odprta kuhinja [Spletni članek]. [Navedeno 2. okt. 2023; 11:40]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://odprtakuhinja.delo.si/tag/dobrine-goods/>
- [11] DRUŠTVO LOJTRA. 2020. *Projekt Nazaj k naravi*. [Spletno mesto]. [Navedeno 2. okt. 2023; 13:00]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.drustvolojtra.si/projekti/nazaj-k-naravi/>
- [12] TRDIN, Tina. 2021. *Toplar v Ponovičah*. [Fotografija iz članka]. [Navedeno 2. okt. 2023; 14:03]. Dostopno na spletni strani: <https://www.mojaobcina.si/litija/novice/velicastni-toplar-postavljen---projekt-nazaj-k-naravi.html>

- [13] KRALJ, Boštjan. 2022. *Vsak lahko naredi nekaj za trajnostni razvoj*. [Spletni blog]. Lumar. [Navedeno 16. sep. 2023; 20:30]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://blog.lumar.si/vsak-lahko-naredi-nekaj-za-trajnostni-razvoj>
- [14] HIKL, Ines. 2021. *Trajnostni razvoj, krožno gospodarstvo... Kje so tu standardi?*. [Spletni članek]. Bureau Veritas Magazine. [Navedeno 16. sep. 2023; 18:15]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.bureauveritas.si/magazine/trajnostni-razvoj-krožno-gospodarstvo-kje-so-tu-standardi>
- [15] GOV. 2023. *Onesnaževanje okolja*. [Spletno mesto]. [Zadnja sprememba 15. 6. 2023]. Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo. Sektor za okolje. [Navedeno 13. sep. 2023; 9:45]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.gov.si/podrocja/okolje-in-prostor/okolje/onesnazenje-okolja/>
- [16] KRISTAN FAZARINC, Marjana. 2019. *Uspešna podjetja integrirajo vse vidike trajnostnega razvoja v poslovne procese*. V: Delo. Podjetniške zvezde. [Članek]. [Navedeno 16. sep. 2023; 18:37]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.delo.si/dpc-podjetniske-zvezde/delove-podjetniske-zvezde/uspesna-podjetja-integrirajo-vse-vidike-trajnostnega-razvoja-v-poslovne-procese/>
- [17] ZEJNIČ, Edina. 2021. *Prihodnost je v trajnostni naravnosti*. [Spletni članek]. Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije. [Navedeno 1. okt. 2023; 14:37]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.ozs.si/novice/prihodnost-je-v-trajnostni-naravnosti-6050922e2114e06ad665fe82>]
- [18] GOV. 2023. *Ravnanje z odpadki*. [Spletno mesto] [Zadnja sprememba 6. 6. 2023]. Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo. Sektor za ravnanje z odpadki. [Navedeno 13. sep. 2023; 10:17]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.gov.si/teme/ravnanje-z-odpadki/>
- [19] WIKIPEDIA. 2023. *Recikliranje*. [Spletno mesto]. [Zadnja sprememba 4. 9. 2023]. [Navedeno 15. sep. 19:15]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Recikliranje>
- [20] CS ENGINEER MEDIA. 2022. *Reduce, Reuse, Recycle*. [Slika]. [Navedeno 15. sep. 2023; 19:30]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://csengineermag.com/reduce-reuse-recycle-3-lessons-the-construction-industry-is-learning/>
- [21] EKOGLOBAL. *Kaj je recikliranje?*. [Spletni portal]. Portal Ekoglobal. [Navedeno 28. sep. 2023; 18:07]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://ekoglobal.net/kaj-je-recikliranje/>
- [22] SNAGA Maribor. *Ločevanje odpadkov*. [Spletno mesto]. [Navedeno 13. sep. 2023; 11:00]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.snaga-mb.si/objava/388708#>
- [23] SNAGA Maribor. *Zbirni center*. [Spletna fotografija]. [Navedeno 13. sep. 2023; 11:05]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.snaga-mb.si/objava/388729>

- [24] VOK SNAGA. 2022. *Postopoma odpiramo mestne pitnike*. [Spletno mesto]. Javni holding Ljubljana. [Navedeno 16. sep. 2023; 23:20]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.vokasnaga.si/aktualno/postopoma-odpiramo-mestne-pitnike>
- [25] ŽNAJDER, Žaklina. 2021. *#wechoosereuse v slovenskih Zero Waste občinah*. [Spletno mesto]. Zero waste Slovenija. [Navedeno 16. sep. 2023; 22:50]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://ebm.si/zw/o/2021/wechoosereuse-v-slovenskih-zero-waste-obcinah/>
- [26] E3 SVET. 2020. *Recikliranje od A do Ž*. [Spletno mesto]. [Navedeno 28. sep. 2023; 18:55]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.e3.si/koristno/recikliranje-od-a-do-z-2020-10-22>
- [27] ZERO WASTE. *Razbijamo mite o plastenkah in steklenicah*. [Slika]. 2021. [Navedeno 15. sep. 2023; 20:20]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://ebm.si/zw/o/2021/razbijamo-mite-o-plastenkah-in-steklenicah/>
- [28] DEPO Vrhnika. *Torbe iz varnostnih pasov*. [Facebook fotografija]. [Navedeno 29. sep. 2023; 12:41]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.facebook.com/depo.vrhnika3/photos/pcb.2692295720987711/2692294967654453/?type=3&theater>
- [29] US ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY. *Reducing and Reusing Basics*. [Spletno mesto]. [Zadnja sprememba 20. 7. 2023]. [Navedeno 20. sep. 2023; 14:23]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.epa.gov/recycle/reducing-and-reusing-basics>
- [30] NATURAVIT. *Vodič skozi trajnostne koncepte*. [Fotografija iz bloga]. 2021. [Navedeno 30. sep. 2023; 17:20]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.naturavit.net/vodic-skozi-trajnostne-koncepte/>
- [31] T.SABLEAUX. *Plants and flowers*. [Fotografija iz portfolia]. [Navedeno 30. sep. 2023; 17:27]. Dostopno na spletnem naslovu: https://stock.adobe.com/si/search?k=upcycling&asset_id=510016247
- [32] THE MICROGARDENER. *Sensational Shoe Gardens*. [Fotografija iz bloga]. [Navedeno 30. sep. 2023; 17:45]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://wonderfuldiy.com/upcycling-boots-projects/>
- [33] EPAL Slovenija: 2022. *Popravilo euro palet*. Revija Transport & Logistika, mar., let. 22, št. 3. Str. 64. [Citirano 8. okt. 2023; 17:20]
- [34] RADANASTA. *Portfolio*. [Fotografija iz portfolia]. [Navedeno 3. okt. 2023; 18:55]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.loveproperty.com/gallerylist/87021/60-cool-wood-pallet-ideas-for-the-home-and-garden>
- [35] AMBIENTI. *Tabure, gugalnica ali ogledalo: Kaj vse lahko nastane iz starih gum?*. [Fotografija iz spletnega članka]. 2018. [Navedeno 3. okt. 2023; 19:18]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.tvambienti.si/04/10/2018/tabure-gugalnica-ali-ogledalo-kaj-vse-lahko-nastane-iz-starih-gum/>

- [36] GERVASONI, Melanie. *30 Repurposing Ideas to Spark Your Imagination and Reduce Waste*. [Fotografija iz spletnega članka]. 2012. [Navedeno 3. okt. 2023; 19:25]. Dostopno na spletnem naslovu: https://www.boredpanda.com/creative-reuse-upcycling-repurposing-ideas/?utm_source=google&utm_medium=organic&utm_campaign=organic
- [37] LOVEPROPERTY. *86 Ideas to Transform Your old Stuff*. [Spletna fotografija]. 2021. [Navedeno 3. okt. 2023; 19:40]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.loveproperty.com/galleries/71768/86-upcycling-ideas-to-transform-your-old-stuff?page=1>
- [38] CASTLEBERRY, Emma. *How to Start Upcycling: Upcycling Ideas and Projects*. [Fotografija iz bloga]. [Navedeno 3. okt. 2023; 19:53]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://estatesales.org/thegoods/how-to-start-upcycling-upcycling-ideas-and-projects>
- [39] PINTEREST. *DaWanda Upcycling*. [Spletna fotografija]. [Navedeno 3. okt. 2023; 18:10]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://nl.pinterest.com/dawandanl/dawanda-upcycling/>
- [40] WANIS, Belinda. *Upcycled sideboard*. [Fotografija iz bloga]. 2022. [Navedeno 3. okt. 2023; 18:30]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://au.lifestyle.yahoo.com/stunning-bunnings-upcycle-gives-coastal-glow-up-to-tired-sideboard-025132835.html?guccounter=1>
- [41] DWELLIN. *6 Unique Upcycling Ideas for Your Home*. [Spletno mesto]. [Navedeno 30. sep. 2023; 14:50]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://dwellin.com/journal/6-unique-upcycling-ideas-for-your-home>
- [42] PINTEREST. *DIY Projects*. [Spletna fotografija]. [Navedeno 3. okt. 2023; 20:34]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.pinterest.com/pin/fun-finds-friday--605030531176825475/>
- [43] CONWAY, Teresa. 2020. *Upcycling project: Bird feeder*. [Fotografija iz bloga]. [Navedeno 4. okt. 2023; 9:45]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.gardengetc.com/news/upcycling-project-make-this-pretty-vintage-style-bird-feeder>
- [44] LMTH. 2023. *Recikliranje oblačil in moda*. [Spletno mesto]. Trajnostna mobilnost. [Navedeno 5. okt. 2023; 15:25]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://trajnostnamobilnost.si/recikliranje-oblacil-in-moda/>
- [45] KOMUNALA TRBOVLJE. *Tekstil*. [Fotografija]. [Navedeno 4. okt. 2023; 10:15]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.komunala-trbovlje.si/komunalne-dejavnosti/odpadki/tekstil/>
- [46] FARRA, Emily. 2019. *The Future is Circular: Why the 2020s Will Be About Making New Clothes Out of Old Ones*. [Fotografija iz članka]. Vogue. [Navedeno 4. okt. 2023; 10:19]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.vogue.com/article/sustainability-2020s-circular-fashion-textile-recycling>

- [47] ETSY. *Recycled skirt*. [Spletna fotografija]. [Navedeno 5. okt. 2023; 16:14]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.etsy.com/listing/1171975406/pink-upcycled-clothing-jeans-skirt-and>
- [48] ARTSPER Magazine. *10 Artist Working in Recycled Art*. [Spletni članek]. 2018. [Navedeno 5. okt. 2023; 16:50]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://blog.artsper.com/en/get-inspired/top-10-of-recycled-art/>
- [49] KOLAR, Damjana. 2015. *Recikliranje in oblikovanje*. [Spletni članek]. Revija Mladina. [Navedeno 7. okt. 2023; 16:05]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.mladina.si/168917/recikliranje-in-oblikovanje/>
- [50] OUTSIDER. *Festival RECI: DESIGN, podobe recikliranja*. [Spletni članek]. 2015. [Navedeno 7. okt. 2023; 16:50]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://outsider.si/festival-recidesign-podobe-recikliranja/>
- [51] WIKIPEDIA. *Campervan*. [Spletno mesto]. [Zadnja sprememba 1. 10. 2023] [Navedeno 13. okt. 2023; 21:25] Dostopno na spletnem naslovu: <https://en.wikipedia.org/wiki/Campervan>
- [52] VANLIFE EATS. *7 inspirational upcycled campervan kitchens*. [Blog]. 2021. [Navedeno 15. okt. 2023; 21:20]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://vanlifeeats.com/7-inspirational-upcycled-campervan-kitchens/>
- [53] VANGUIDE. *VW Transporter dimensions*. [Spletno mesto]. [Navedeno 14. okt. 2023; 10:13]. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.vanguide.co.uk/guides/vw-transporter-dimensions/>
- [54] LETNER ČRETNIK, Jerneja. *Osebni arhiv*. [VanSpace 3D]. 2023. [Navedeno 25. okt. 2023; 15:35].
- [55] LETNER ČRETNIK, Jerneja. *Osebni arhiv*. [1KA]. 2023. [Navedeno 28. okt. 2023; 20:00].

9 Priloge

Priloga A: Anketni vprašalnik.....	1
------------------------------------	---

Pozdravljen/a! Sem Jerneja Letner Čretnik, študentka programa Snovanje vizualnih komunikacij in trženja na Šoli za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje, Višji strokovni šoli. Svoje šolanje zaključujem z diplomsko nalogo z naslovom Upcycling kot način življenja, v kateri raziskujem problem odpadkov in onesnaževanja oziroma iskanje rešitev z bolj ekološkimi in trajnostnimi pristopi. Prosila bi, da rešiš anketo, ki sem jo pripravila na temo svojega raziskovanja. Anketa je anonimna in ti bo vzela le nekaj minut za reševanje. Hvala za sodelovanje!

1. Starost

- a) Do vključno 20 let
- b) 21–30 let
- c) 31–40 let
- d) 41–50 let
- e) 51–60 let
- f) 61–70 let
- g) Nad 70 let

2. Spol

- a) Ženska
- b) Moški

3. Socialni status

- a) Dijak
- b) Študent
- c) Zaposlen
- d) Brezposeln
- e) Upokojenec

4. Kako pogosto ločuješ odpadke?

- a) Nikoli
- b) Včasih
- c) Pogosto
- d) Skoraj vedno
- e) Vedno

5. Na katere od naslednjih načinov sam/a pripomoreš k zmanjševanju in preprečevanju odpadkov?

- a) Ločujem odpadke.
- b) Izdelke, ki jih lahko, ponovno uporabim.
- c) Potencialno še uporabne izdelke, če se da, popravim in ne zavržem.
- d) Pred nakupom premislim o uporabnosti izdelka.
- e) Še uporabne izdelke, ki jih ne želim več, prodam, podarim ali oddam v centru za ponovno uporabo.
- f) Kupujem rabljene stvari.
- g) Izdelkom podaljšujem življenjsko dobo z recikliranjem in nadcikliranjem.
- h) Drugo: _____

6. Slednje metode preprečevanja in zmanjševanja odpadkov razvrsti po učinkovitosti (1 = najučinkovitejše, 4 = najmanj učinkovito).

- a) Upcycling _____
- b) Ločevanje odpadkov _____
- c) Recikliranje _____
- d) Ponovna uporaba _____

7. Kateri od načinov preprečevanja in zmanjševanja odpadkov je torej po tvojem mnenju najboljši in zakaj?

8. Kako poznan ti je izraz 'upcycling'?

- a) Zanj še nisem slišal/a.
- b) Sem že slišal/a, vendar ne vem, kaj pomeni.
- c) Izraz poznam.

9. Kaj je razlika med RECYCLINGOM in UPCYCLINGOM?

10. Upcycling je proces predelave rabljenih predmetov in odpadkov, ki jim dodamo večjo vrednost in podaljšamo življenjsko dobo. Si že ustvaril/a kakšen izdelek s pomočjo recikliranja v oblikovanju in upcyclinga?

- a) Da.
- b) Ne.

11. Kaj raje kupiš?

- a) Popolnoma nov kos oblačila iz vsaj delno umetnih vlaken, ki je cenejši in dostopnejši.
- b) Rabljen kos oblačila, ki je lepo ohranjen in veliko cenejši od novega.
- c) Predelan in recikliran kos oblačila, ki je unikatni, ročno izdelan, ima dodano vrednost in zanj odštejem nekaj več.

12. Če si pri 10. vprašanju izbral/a nov kos oblačila, prosim, utemelji svoj odgovor.

13. Če si pri 10. vprašanju izbral/a rabljen kos oblačila, prosim, utemelji svoj odgovor.

14. Če si pri 10. vprašanju izbral/a predelan kos oblačila, prosim, utemelji svoj odgovor.

15. Ljudje se zmeraj bolj nagibamo k ekološkemu načinu življenja in tako rekoč vračamo k naravi. Kaj je po tvojem mnenju vzrok za to?

- a) Ljudje v naravi iščejo oddih od fizične in psihične izmučenosti.
- b) Preobilna dobavljivost in razsežnost ponujenih izdelkov na trgu.
- c) Vedno slabša kakovost izdelkov.
- d) Lastni pridelek oz. izdelek prinaša višjo kakovost in občutek uspeha in zadovoljstva.
- e) Trendi, ki jih ustvarja družba.
- f) Grožnje življenjskih razmer v prihodnosti ob nadaljevanju tako hitre industrializacije in tehnološkega razvoja.
- g) Drugo: _____

16. Ali se tudi ti trudiš prispevati k ohranjanju našega okolja in se nagibaš k ekološkemu načinu? Oцени, kako ekološko je tvoje vsakdanje življenje.

Neekološko

Popolnoma ekološko

0-----100

17. Eden od ekoloških trendov, ki jih uporablja vedno več ljudi, so kamper kombiji, ki lahko služijo kot vsakodnevno prevozno sredstvo ali bivalni prostor na kolesih. Marsikdo se pretvorbe kombija v kamper loti tudi kar sam s pomočjo ponovne uporabe, upcyclinga ter recikliranja v oblikovanju.

	DA	NE	MOGOČE
a) Ti je všeč ideja potovanj s kamper kombijem?			
b) Ali se ti zdi investicija v takšen kombi smiselna?			
c) Ali bi uporabljal/a kamper kombi?			
d) Ali bi se sam/a lotil/a pretvorbe kombija v kamper?			
e) Se ti zdi predelava kombija prezahtevna naloga in bi raje kupil/a že opremljenega?			
f) Je takšen način vračanja k naravi po tvojem mnenju učinkovit?			

Odgovoril/a si na vsa vprašanja v tej anketi. Hvala!